

Wij zien u graag op de Dag van het Vakcentrum

3 Elektronische schaplabels
besparen tijd en geld

5 Verduurzaming is logisch,
het hoort erbij

7 AI als adviseur in de winkel

**Retail
Transformeert**

8 Dag van het Vakcentrum

10 Bereid u voor:
Duurzaamheidsregels
uit Europa

Jaarverslag 2024

Vakcentrum
Jaarverslag 2024

Teamwork,

dat is wat we nastreven binnen het Vakcentrum. We hebben een goed team dat het waard is ook eens gezamenlijk op de voorpagina van VakcentrumNieuws te staan. En niet zomaar een VakcentrumNieuws!

In dit nummer leest u, naast de gebruikelijke actualiteiten ook alles wat er in 2024 is gebeurd en waar we in 2025 mee verder gaan. En dat is niet niks! Zeker als je beseft dat er nog heel veel meer gedaan wordt. Denk aan de meer dan 1.000 winkelbezoeken die dit jaar hebben plaats gevonden, de duizenden telefonische ledencontacten en al hun reacties op enquêtes en op de verzonden nieuwsbrieven.

Door de feedback van onze leden kunnen we als Vakcentrum onze activiteiten nog beter laten aansluiten bij hun wensen en behoeften. Het team wordt daar absoluut sterker van, maar dat is lang niet voldoende.

We moeten ook heel goed in beeld hebben wat ons beleidsmatig staat te wachten en waar nodig continu proactief handelen. Een deel van ons team houdt zich juist daarmee bezig.

Daarom is het Vakcentrum bewust lid van MKB-Nederland en Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL) en zeer actief in Brussel en werken we samen met collega's uit andere koepel- en brancheorganisaties.

Mede door de informatie die we daar krijgen en door gebruik te maken van waardevolle netwerken kunnen we proactief handelen en de juiste strategieën ontwikkelen om die belangen van de leden daadwerkelijk effectief te behartigen.

Door onze verworven kennis te delen kunnen de leden in hun winkel beter inspelen op komende veranderingen en kansen en ervoor zorgen dat de winkel klaar is voor de toekomst.

Kennisdelen willen we ook doen op de Dag van het Vakcentrum. Leden en relaties kunnen actief meedenken. Blijf niet in de waan van de dag. Het is van belang nu actie te ondernemen en vooruit te kijken. De retail is in transitie en samen kunnen we de route beïnvloeden: Teamwork.

mr. Patricia E.H. Hoogstraaten RAE
directeur

CAO voor het Levensmiddelenbedrijf digitaal beschikbaar

Eind vorig jaar hebben wij een akkoord bereikt met CNV over een CAO voor het Levensmiddelenbedrijf. Deze CAO loopt van 2 juli 2024 tot 1 april 2026. Inmiddels zijn alle afspraken uitgewerkt en wordt het CAO-boekje gedrukt.

U kunt dit binnenkort tegemoet zien. De CAO is al wel digitaal te raadplegen op onze website www.vakcentrum.nl/cao

Grietje van der Velde (Warenhuis van der Velde):

“Overstap naar elektronische schaplabels bespaart geld en tijd”

Begin dit jaar stapte Warenhuis van der Velde in het Friese Wommels over op de implementatie van elektronische schaplabels (ESL). Voor grote ketens is dat gemeengoed, voor een zelfstandig winkelier met een speelgoed- en huishoudwinkel is het dat zeker niet. Met ESL bespaart eigenaar Grietje van der Velde geld en tijd.

Grietje van der Velde was het helemaal zat: telkens maar weer al die papieren labels aanmaken voor nieuwe artikelen en voor alle dagelijkse prijswijzigingen die moesten worden doorgevoerd. Het kostte haar en de medewerkers allemaal veel te veel tijd die beter aan andere zaken kon worden besteed.

Op een gegeven moment attendeerde de accountant haar op de fors gestegen loonkosten: of daar niet wat op kon worden bezuinigd. “Dat was naar mijn idee nauwelijks mogelijk omdat we al een minimale bezetting hadden en zeker niet stilzaten. Maar ja, als je dan ziet dat de afgelopen jaren de loonkosten met bijna 40% zijn gestegen en de omzet niet net zo hard meegroeit, zet dat je wel aan het denken”, vertelt Grietje.

Investing in 3,5 jaar terugverdiend

Anderhalf jaar geleden ging zij zich in de materie verdiepen, vroeg een offerte aan en zette alles op een rijtje: “De totale investering was € 30.000,- en de levensduur van de 5.000 ESL's die ik momenteel heb, is minimaal 10 jaar, inclusief software updates. De batterijen zijn verwisselbaar, dat vond ik ook een voordeel. Het kost me dus € 3.000,- op jaarbasis, ik verwacht echter de hele investering in 3,5 jaar te hebben terugverdiend. Omdat we nu efficiënter werken, heb ik namelijk een reductie in de loonkosten bewerkstelligd van 33%, gerekend naar een heel jaar met als basis 2024. In 2025 zijn de loonkosten weer verder gestegen, dus reken maar uit. Feitelijk zijn we teruggeslagen van 2 FTE naar 1,3 FTE, zonder dat dit een

impact heeft op de servicegraad op de winkelvloer. De tijd die we anders kwijt waren aan het verwerken van papieren labels, besteden we nu aan nuttiger zaken.”

Software kassasysteem leidend

De software van het kassasysteem is leidend en daar moeten natuurlijk de elektronische schaplabels wel bij aansluiten. Het systeem is bestaand en beproefd onder meer bij supermarkten. Maar speelgoed en huishoudelijke artikelen vergden de nodige onvoorziene updates. Omdat Grietje naar eigen zeggen de eerste zelfstandig winkelier binnen Otto Simon (zij voert de formules Marskramer/Top1Toys) is die met ESL aan de slag is gegaan, kostte de implementatie wat extra tijd.

Waarom hebben we dit niet eerder gedaan?

“Inmiddels werken we er een aantal maanden mee en begrijp ik niet waarom we dit niet eerder hebben gedaan. Evenmin begrijp ik waarom zelfstandig retailers in onze branches hiermee niet aan de slag gaan. Alle data worden via de kassa vanuit Otto Simon ingeladen in de ESL. Daar hebben we geen omkijken meer naar. Qua prijs volgen we de lijn van Marskramer/Top1Toys, maar we kunnen prijzen ook simpel zelf aanpassen. Zeker in een tijd van oplopende kosten, doe ik dat nu meer dan ooit. Dit systeem is ook geschikt om in de toekomst ‘dynamic pricing’ toe te passen, maar dat doen we nu nog niet. Daarnaast bieden de elektronische schaplabels, uiteraard

in samenhang met het kassasysteem, allerlei logistieke voordelen. Je ziet op de labels hoeveel voorraad er nog van is. Aan de hand van de barcode op het ESL kun je kijken op welke locatie het product in het magazijn ligt. Dat is makkelijk voor de (nieuwe) medewerkers. Op het label staan collectiecodes, je kunt een kleur geven aan een actieproduct. Je hebt kortom je voorraadbeheer beter op orde en alles is nu ook beter planbaar.”

“Ik hoop echt dat mijn verhaal collega's motiveert en inspireert om hiermee aan de slag te gaan.

“Ik hoop dat mijn verhaal collega's motiveert.”

Je kiest voor een efficiëncyslag en een kostenbesparing terwijl je je flexibiliteit behoudt. En omdat je betere data krijgt, kun je beter sturen en meer met de winkel en de klant bezig zijn. Hoe de klant reageerde op de elektronische schaplabels? Geen enkel probleem. Ik dacht eerst dat ze nog wat wantrouwig zouden zijn, maar ze zijn het al helemaal gewend van de supermarkten.”

Onrustige energiemarkt stelt retailer voor dilemma: vastzetten of afwachten?

De gas- en elektriciteitsprijzen schoten de afgelopen weken alle kanten op. Het was een ware achtbaanrit op de beurs als gevolg van de 'tariffs' van Trump. In onrustige tijden zijn ondernemers vaak op zoek naar vastigheden, want hoe kan je anders nog lekker slapen? Hoe ga je hier als ondernemer mee om? Moet je nu kiezen voor een vast energiecontract, of is het verstandiger om de markt nog even aan te kijken?

Voor veel bedrijven in het midden- en kleinbedrijf is energie geen bijzaak meer. Of je nu een supermarkt, een speciaalzaak of een speelgoedwinkel runt – de energierekening is een flinke kostenpost. De onzekerheid op de energiemarkt maakt het lastiger om goede keuzes te maken.

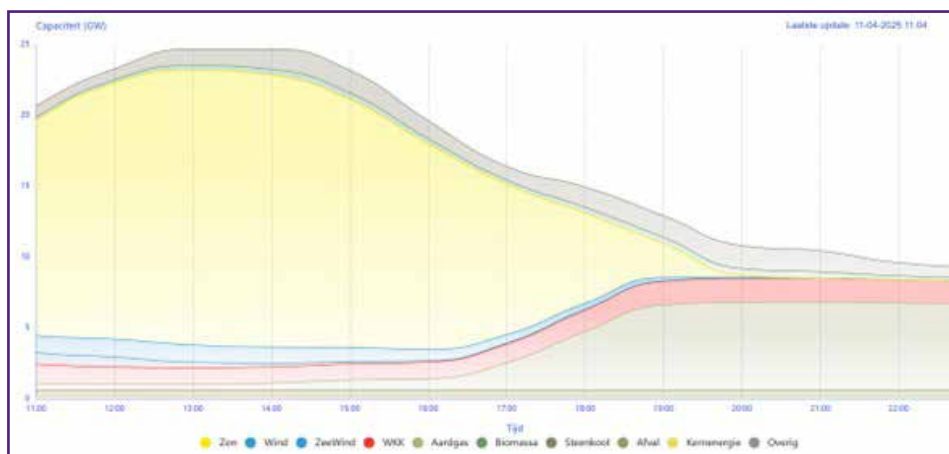
Vastzetten geeft rust, maar is niet zonder risico

Een vast contract voor een of twee jaar geeft financiële rust. Je weet waar je aan toe bent, kunt je prijzen beter berekenen en voorkomt verrassingen. Dat is prettig, zeker met 2022 nog vers in het geheugen. Maar alle ondernemers die met die strategie in 2022 hun prijzen hebben vastgezet, betalen nu een gasprijs van om en nabij de 1,50-2,00 €/m³ en een elektriciteitsprijs van 0,50 €/kWh.

Als je vandaag een contract sluit tegen een relatief hoge prijs, en de markt zakt volgende maand, kan dat nog jarenlang doorwerken.

Wat doet Trump met de elektriciteitsprijs?

Elektriciteit is veel minder afhankelijk van de ontwikkelingen in Amerika. Het wordt decentraal opgewekt op Nederlandse bodem. Zie onderstaande grafiek van NED waarbij we zien dat elektriciteit op een dag als 11 april, al grotendeels door zon wordt opgewekt. Natuurlijk zijn er momenten waarop de gascentrales moeten bijspringen

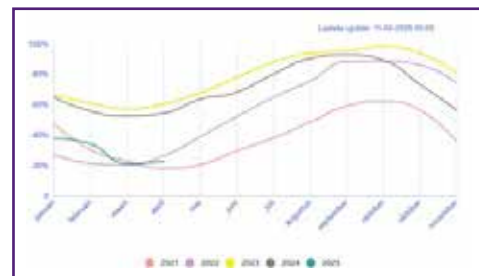

Gas dan?

Gas komt vanuit een paar grote spelers in de wereld waaronder de VS. Dat wordt vervolgens met een commercieel schip over de zee vervoerd. Vervolgens wordt het vaak in een paar maanden verbruikt. Kortom, hier zitten risico's. Trump heeft voorkeur voor lage olie- en gasprijzen, maar tegelijk zit er veel risico in de markt wat voor volatiliteit kan zorgen. Neem bijvoorbeeld onze gasreserves, die zijn nu erg leeg, zie hiernaast de grafiek van NED.

Stel er gebeurt nu iets, dan moeten wij deze tegen hoge prijzen gaan vullen terwijl de winter achter ons ligt. Het lijkt daarom veel logischer om hier niet te gaan speculeren en een gasprijs vast te zetten.

omdat we in Nederland niet voldoende wind of zon hebben, maar dat stuk wordt elk jaar kleiner. Tegelijk hebben we te maken met netcongestie. Bedrijven willen wel meer verbruiken en groeien, maar dat kan voorlopig niet. Kortom, de druk op energieprijzen is niet zomaar weg en vastzetten kan, maar lijkt niet direct logisch op basis van de recente ontwikkelingen.

Kleinverbruikers en grootverbruikers: andere risico's

Voor kleinere mkb'ers (onder de 100.000 kWh per jaar) zijn de impact en risico's minder groot. Maar voor bedrijven met een hoger verbruik – tussen de 250.000 en 500.000 kWh – lopen de verschillen al snel in de tienduizenden euro's per jaar.

Wat te doen als u binnenkort moet verlengen?

Loopt uw huidige contract binnenkort af? Vraag dan gratis en vrijblijvend advies aan via e-mail: reactie@vakcentrum.nl.

Stuur daarbij een kopie van uw jaarafrekening of maandfactuur mee (geen voorschot). Een overzicht van uw volume met bijbehorende EANcodes en looptijd is ook voldoende.

Robin Schepers, Plus Erica:

“Verduurzaming is logisch, het hoort erbij”

De familie Schepers besloot in 2019 de toenmalige Coop-winkel in het Drentse Erica te verduurzamen met 600 zonnepanelen. De installatie was al gepland en betaald, toen ze tijdens het leggen hoorden dat er geen stroom teruggeleverd mocht worden. Aangezien alles al in 2017 via SDE aangevraagd was, hadden zij hier nooit rekening mee gehouden en van netcongestie hadden ze nog niet gehoord. “Van de huidige opbrengsten gebruiken we maar 60 tot 80 duizend kWh per jaar, de rest verdampt”, zegt Robin Schepers. Door netcongestie dreigt een goedbedoelde investering te veranderen in een financiële strop. Toch blijft hij geloven in duurzaam ondernemen.

Stapsgewijs verduurzamen

De verduurzaming van zijn supermarkt begon Schepers al in 2015: “Om onnodig gebruik tegen te gaan werd de verlichting in sociale ruimtes voorzien van sensoren en de spots werden allemaal vervangen door LED-verlichting. Later hebben we de TL's ook vervangen door LED. Uiteindelijk is in 2024, met de verbouwing van Coop naar PLUS, de echte grote slag gemaakt. Alles werd LED, het gas afgesloten en het koelsysteem vervangen. Nu staat er een moderne CO² installatie waarbij alle koelingen ook voorzien zijn van dagafdekking.”

Het waren praktische stappen die snel effect hadden op het energieverbruik. Robin draagt het milieu al sinds jaar en dag een warm hart toe. Hij rijdt elektrisch en heeft ook thuis 24 zonnepanelen op zijn dak liggen. Verder is de supermarkt heel goed geïsoleerd. “Duurzaamheid staat hoog in het vaandel bij PLUS”, zegt Schepers. “Het past binnen deze formule. De keten is heel erg bezig met maatschappelijk verantwoord ondernemen.”

Net vol, stroom niet welkom

De installatie van de zonnepanelen was al in gang gezet toen hij onverwacht te horen kreeg dat het elektriciteitsnet in de regio vol zat. “Die boodschap kregen we pas een maand vóór de installatie”, aldus

Schepers. “Als ik dat eerder had geweten, had ik het misschien niet gedaan. Maar toen was alles al geregeld.”

Volgens zijn berekeningen zouden de panelen goed zijn voor zo'n 160.000 kWh per jaar. “Hiervan gebruiken we maar 60 tot 80 duizend kWh, de rest verdampt. Het gevolg: geen saldering en een flinke vertraging in het terugverdienen van de investering. Het geintje heeft ons al zo'n 60.000 euro gekost.”

Schepers is kritisch: “Netcongestie is nu regelmatig in het nieuws, maar daar was dus ook al in 2019 sprake van. Maar dit was bij ons niet bekend en ook niet aangegeven door de installateur.”

Waarom toch doorgaan?

Ondanks de financiële tegenvaller blijft Schepers geloven in duurzaam ondernemen: “We hebben nu minder profijt van de panelen dan gehoopt, maar alles wat je bespaart is meegenomen.” Hij ziet het als een investering in de toekomst. Ook overweegt hij het plaatsen van laadpalen. “We zitten hier echter in een 'loop'. Via PLUS is er een leverancier van snellaadpalen met accu, maar die wil zelf een aansluiting op het net. Zodoende kunnen we dus nog steeds niks met onze zonne-energie. We zoeken in feite naar een rendabele oplossing waarbij de laadpalen gebruik kunnen maken van onze zonne-energie. Die heb ik echter nog niet gevonden.”

Schepers zit echter niet stil en wil toch oplaadpunten voor elektrische auto's laten installeren. “Als je de stroom niet kunt gebruiken voor terugleveren, dan ga je op zoek naar andere opties. En die oplaadpunten zijn er één van. De gemeente

Aan de verbouwing van het elektriciteitshuisje naast de supermarkt wordt gewerkt. Maar wanneer dit gereed is, blijft voor Robin een vraagteken.

wijst het standaard af als laadpalen op gemeentegrond worden gezet. Maar omdat we hierbij gebruik willen maken van de zonnepanelen op ons dak, hebben ze het niet afgewezen. De laadpalenfirma moet het nu bij de gemeente aanvragen, maar om de een of andere reden hebben ze dat nog niet gedaan. Ik heb al verschillende keren contact opgenomen, maar er zit helaas nog niet veel schot in de zaak.”

Vooruit blijven denken

Schepers kijkt verder dan stroom alleen. In zijn supermarkt werkt hij ook aan afvalscheiding, duurzame verpakkingen en een groener assortiment. Hij wil een bedrijf zijn dat meebeweegt met wat nodig is: “We proberen ons afval tot een minimum te beperken door gebruik te maken van ‘Too Good To Go’. Wat daar niet bruikbaar voor is, gebruiken we voor andere doelen. Zo gaat bijvoorbeeld alle GFT-afval naar twee dierenparkjes in het dorp.”

Duurzaam ondernemen vraagt volgens Robin Schepers om een lange adem: “Je loopt soms tegen dingen aan, maar het blijft de moeite waard.”

Wil je als zelfstandig winkelier ook duurzamer ondernemen, maar weet je niet waar te beginnen? Het Vakcentrum biedt ondersteuning, praktijkvoorbeelden en tools via www.vakcentrum.nl/duurzaam-ondernemen.

Nieuwe cyberwet treedt dit jaar in werking

Vakcentrum helpt u in de voorbereiding

Vanaf oktober 2024 geldt de nieuwe Europese NIS2-richtlijn, in Nederland vertaald in de Cybersecuritywet. Deze wet verplicht bedrijven in essentiële sectoren om hun digitale veiligheid aantoonbaar op orde te hebben. Grote organisaties moeten daarbij óók controleren of hún toeleveranciers – mogelijk ook ú – digitaal veilig werken.

Bent u daarop voorbereid? Kunt u aantonen dat uw digitale basis op orde is? Zo niet, dan loopt u het risico om straks buiten de toeleveringsketen te vallen. Wacht daarom niet af, maar onderneem actie. Ga actief in gesprek met uw NIS2-plichtige partners en vraag waar zij van u verwachten dat u aan voldoet.

Het Vakcentrum helpt u hierbij. Met het programma Samen Digitaal Veilig zet u in drie overzichtelijke stappen alles op een rij en kiest u het niveau dat past bij uw situatie. Als lid van het Vakcentrum profiteert u bovendien van 50% korting op het programma.

Waarom ú aan zet bent

Steeds meer ketens, instellingen en grote organisaties nemen NIS2 serieus en eisen van hun leveranciers dat zij aantoonbaar digitaal veilig werken. Door nu het initiatief te nemen, voorkomt u verrassingen en laat u zien dat u professioneel en toekomstgericht onderneemt.

Als toeleverancier in een NIS2-keten moet u kunnen aantonen dat u risico's beheerst en de juiste maatregelen hebt getroffen. Stel uw opdrachtgevers daarom gerichte vragen:

- **Welke digitale eisen stellen zij aan toeleveranciers?**
- **Is er een checklist of kwaliteitsnorm waaraan u moet voldoen?**
- **Voldoet u daar op dit moment aan?**

Drie stappen naar digitale veiligheid

Met het gratis startpakket van Samen Digitaal Veilig werkt u aan:

1. **Bewustwording**
Zorg dat u en uw medewerkers alert zijn op digitale risico's;
2. **Basis op orde**
Regel de belangrijkste beveiligingsmaatregelen zoals sterke wachtwoorden, software-updates en toegangsbeheer;
3. **Beveiliging verbeteren**
Wees voorbereid op incidenten en toon aan dat u veilig werkt.

Kies het juiste niveau – QM20 als standaard voor Vakcentrumleden

Via samendigitaalveilig.nl maakt u gratis een account aan en kiest u uit drie niveaus van het NIS2 Quality Mark:

- **QM10** – voor bedrijven die net starten met digitale veiligheid;
- **QM20** – het adviesniveau voor toeleveranciers in de keten inclusief concrete maatregelen;
- **QM30** – voor bedrijven die volledige digitale weerbaarheid willen aantonen.

Voor de meeste Vakcentrumleden is QM20 het juiste niveau: praktisch, haalbaar én voldoende om aan te tonen dat u verantwoord onderneemt in een steeds strenger gereguleerde keten.

Wees voorbereid met een cybernoodplan

Digitale incidenten zijn nooit uit te sluiten. Daarom is een goed doordacht cybernoodplan essentieel. Dit helpt u snel en effectief te handelen bij een aanval of datalek. Door onderstaande QR-code te scannen kunt u het noodplan downloaden en in gebruik nemen binnen uw bedrijf.

Wacht niet tot uw opdrachtgever de eisen op tafel legt. Neem het initiatief, stel de juiste vragen en zorg dat u op het juiste niveau instapt.

Extra zekerheid: cyberverzekering voor leden

Een cyberverzekering biedt extra bescherming. Denk aan hulp bij herstel, juridische ondersteuning en dekking van financiële schade. Via het Vakcentrum profiteert u van 10% korting en gunstige voorwaarden voor een verzekering die past bij uw bedrijfsomvang.

www.vakcentrum.nl/cyberverzekering

“Cyberveiligheid is bij ons een vast onderdeel van het inwerkpakket. Nieuwe medewerkers leren hoe ze cybercrime kunnen herkennen en voorkomen. We blijven dit ook regelmatig onder de aandacht brengen. Daarmee vergroten we niet alleen de digitale weerbaarheid van ons eigen bedrijf, maar nemen we ook onze verantwoordelijkheid als schakel in de keten. In het kader van de NIS2-wetgeving is dat essentieel: als toeleverancier moeten we aantoonbaar veilige processen hebben, zodat we geen risico vormen voor onze partners.”

Max Papo, Maripaan Groep

AI als adviseur: kans of bedreiging voor de drogist?

Op de Dag van het Vakcentrum aandacht voor de magie van AI. Eerder dit jaar was er al aandacht voor AI in de drogisterijbranche. Een samenvatting als aanloop naar de Dag van het Vakcentrum.

Kunstmatige intelligentie (AI) ontwikkelt zich razendsnel en verandert in hoog tempo de manier waarop consumenten informatie zoeken, keuzes maken en producten kopen. Wat betekent dat voor de zelfstandige drogist en andere retailers? Is AI een bedreiging voor het vak, of juist een kans om de dienstverlening te versterken?

Tijdens een lezing van professor Deborah Nas (TU Delft) tijdens een CBD-bijeenkomst eerder dit jaar, werd duidelijk hoe AI steeds vaker optreedt als persoonlijke adviseur van de consument. Niet alleen in algemene zin, maar juist ook op het gebied van gezondheid en beauty. AI kan op basis van persoonlijke data zoals DNA, bloed of speeksel individueel advies geven over leefstijl, supplementen of huidverzorging. Deze technologieën worden vaak aangeboden in abonnementsvorm en zijn al geïntegreerd in diverse apps en webshops. Grotere bedrijven en innovatieve start-ups lopen hierin voorop.

Volgens Nas is het zaak om niet achter te blijven. "AI heeft, net als eerdere technologische revoluties zoals het internet en de mobiele telefoon, de potentie om uiteindelijk breed geaccepteerd en toegepast te worden. Winkeliers doen er goed aan zich nu al te verdiepen in de mogelijkheden die AI biedt."

AI als virtuele influencer

AI wordt ook ingezet in communicatie: steeds vaker worden influencers vervangen door virtuele avatars die suggereren dat ze de klanten kennen en hen persoonlijk adviseren. In het Verre Oosten staan al grote 'Avatar-farms' waar avatars doorlopend getraind worden.

John Wallbrink, AI- en neuromarketeer, ziet de snelle opmars van AI als een onvermijdelijke ontwikkeling. In het publieke debat speelt de vraag of retailers straks 'verantwoorde zorg' mogen bieden via een tablet in de winkel. Maar Wallbrink noemt het op de website 'who-cares' een achterhoedegevecht: "Die wetgeving is nu al achterhaald. AI is overal en consumenten hebben allang 24/7 toegang tot een digitale adviseur op hun telefoon."

De MEERwaarde van de ondernemer

Toch betekent dit niet dat de drogist overbodig wordt. Integendeel, benadrukt Wallbrink: "AI kan veel, maar mist empathie, creativiteit en ervaring. De drogist heeft een band met de klant, herkent signalen, en denkt mee op een manier die AI niet kan nabootsen."

Hij illustreert dit met een anekdote over een allergische reactie door een donzen dekbed. Alleen door de ervaring van de arts werd uiteindelijk de juiste oorzaak gevonden. "Zoiets leer je niet uit een database – dat is mensenwerk."

Het is ook juist die MEERwaarde van een zelfstandig ondernemer, niet alleen voor de individuele klant, maar ook voor de leefbaarheid van de omgeving, die het Vakcentrum steeds benadrukt.

Breder dan alleen drogisten

Het Vakcentrum volgt de ontwikkelingen nauwgezet. Het is zaak dat toepassingen van AI in de retail op een verantwoorde manier worden ingericht. Dat vraagt ook om slimme, toekomstbestendige regelgeving die technologie effectief en verantwoord in de bedrijfsvoering integreert. Dat geldt niet alleen voor drogisten maar voor de gehele retail. Daarbij gaat ongetwijfeld ook de EU een rol spelen. Het is dan ook goed dat het Vakcentrum ook in Brussel de goede ingangen heeft.

De Magie van AI

Kom luisteren naar de AI-spreker van het jaar: Matthijs Akkenaar, die samen met Hans Kazàn de bezoekers van de Dag van het Vakcentrum meeneemt in de 'magie van AI'.

**Retail
Transformeert**

Het Vakcentrum is de brancheorganisatie voor alle zelfstandig ondernemers in de fast moving consumer goods, dus ook voor drogisten. Met passie voor zelfstandig ondernemerschap zetten wij ons in voor alle zaken die voor uw bedrijfsvoering van belang zijn.

Drogisterijen

vakcentrum.nl/drogist

Dinsdag 13 mei

Dag van het Vakcentrum

Retail Transformeert

Duurzaam ondernemen

Talentontwikkeling

Digitalisering & AI

Introductie: Vakcentrum en de retail in transformatie

Bram de Jong (voorzitter Vakcentrum) en **Patricia Hoogstraaten** (directeur)

Larissa Staal

Director Asset Management
Albert Heijn

Tom de Vries

Technical Portfolio Manager
Albert Heijn

Luc Ardies

Directeur
Buurtsuper.be
Unizo winkelraad

Matthijs Akkenaar & Hans Kazàn

Matthijs (AI Flitsmeester) en Hans Kazàn presenteren de
edutainmentshow 'De Magie van AI'.

De retail transformeert

Ondernemen in de retail is spannender dan ooit! Hoe speel je in op de steeds kritischere klant, houd je de kosten in de hand en blijf je bij met veranderende wet- en regelgeving?

Op de Dag van het Vakcentrum 2025, op dinsdag 13 mei, gaan we hierop in. Daarnaast vindt op deze dag ook de Algemene Ledenvergadering (alleen toegankelijk voor Vakcentrumleden) van het Vakcentrum plaats.

Dé kans om mee te praten over de toekomst van de vereniging en actuele lobby-onderwerpen.

Aanmelden

www.vakcentrum.nl/dagvanhetvakcentrum

Verduurzaming

Het moet anders als we als retail een duidelijke bijdrage aan klimaatverbetering willen doen door de winkels in 2050 'Paris Proof' te hebben. Maar hoe dan? Bovendien stellen overheid en financiers steeds meer eisen. Kortom, wat moet er en vooral wat kan er al?

Talentontwikkeling

Alle maatschappelijke ontwikkelingen zien we terug op de winkelvloer. Het werken in de retail verandert voortdurend, met andere wensen van klanten die steeds meer weten. Met andere logistieke stromen en andere concurrenten. Wat betekent dit voor de ontwikkeling van de medewerkers en hoe en waar vinden we de goede medewerkers.

Digitalisering & AI

Nu we overal digitale informatie en communicatie gebruiken wordt de volgende stap gemaakt: AI. Is AI een vriend die ons helpt of een 'vijand' die ons werk en onze kennis overbodig maakt? Wat is de magie van AI? Een wonderlijke dagafsluiting.

Programma

- 12.00 uur Ontvangst
- 12.30 uur Algemene ledenvergadering
- 14.30 uur Congres
- 17.00 uur Netwerken

Locatie

Spant!
Dr. A. Kuyperlaan 3
1402 SB Bussum

De Dag van het Vakcentrum wordt mede mogelijk gemaakt door:

JUMBO

VAN TOL

Checkpoint

WORLDLINE

Duurzaamheidsregels uit Europa: wat betekent dit voor u als winkelier?

Toekomstbestendig ondernemen begint vandaag

De Europese Unie zet grote stappen om winkels en producten duurzamer te maken. Als zelfstandig winkelier gaat u dat de komende jaren steeds meer merken. Veel regels zijn nog in ontwikkeling, maar sommige treden al snel in werking. In dit artikel leest u wat er op u afkomt en wat u nu al kunt doen. Voor verdieping per onderwerp verwijzen wij naar de Q&A's op de website van het Vakcentrum.

1. Slimmer omgaan met producten – ESPR (Ecodesign)

Vanaf 2024 gelden nieuwe ecodesignregels. Deze moeten ervoor zorgen dat producten langer meegaan, beter repareerbaar zijn en minder impact hebben op het milieu. Denk aan apparaten zoals keukenmachines, stofzuigers of schoonmaakmiddelen.

Wat merkt u hiervan?

- Fabrikanten moeten duidelijk aangeven hoe een product te repareren is;
- U kunt worden gevraagd om extra informatie aan klanten te geven, bijvoorbeeld via een QR-code of digitaal scherm;
- Sommige producten verdwijnen of krijgen een andere samenstelling.

2. Minder verpakkingsafval – PPWR

Met de Packaging and Packaging Waste Regulation (PPWR) wil de EU verpakkingen duurzamer en beter recyclebaar maken. Vanaf 2028 komen er uniforme pictogrammen op verpakkingen die duidelijk maken hoe de consument de verpakkingen moet scheiden.

Wat merkt u hiervan?

- U moet controleren of verpakkingen aan de nieuwe eisen voldoen, zeker als u zelf producten inkoopt of verpakt;
- Er komen nieuwe etiketten zodat klanten weten hoe de verpakking weggegooid moet worden (glasbak, pmd, etc.);
- Bepaalde plastic verpakkingen verdwijnen, zoals dunne tasjes of onnodige omverpakkingen;
- Meer systemen voor hergebruik en navulling worden de norm, zoals statiegeldflessen of verpakkingen via poolsysteem.

3. Bescherming van bossen – EUDR

De nieuwe Europese verordening tegen ontbossing (EUDR) treedt eind 2025 in werking, voor mkb-bedrijven waarschijnlijk in 2026. Deze regels gelden voor producten zoals koffie, cacao, hout, rubber en leer.

Wat merkt u hiervan?

- U moet weten van wie u deze producten inkoopt;
- Leveranciers moeten kunnen aantonen dat hun product niet uit ontboste gebieden komt;
- U moet documentatie bijhouden voor mogelijke controles door toezichthouders.

4. Duurzaam bouwen en verbouwen – EPBD IV

Gaat u (ver)bouwen? Vanaf 2025 krijgt u te maken met strengere energie-eisen voor winkelpanden.

Wat merkt u hiervan?

- Het plaatsen van laadpalen bij verbouw of nieuwbouw wordt in sommige gevallen verplicht;
- Mogelijk wordt u verplicht om zonnepanelen te installeren;
- Oude winkelpanden moeten op termijn een minimum energielabel (C of D) krijgen;
- Er komen eisen voor fietsenstallingen.

5. Eerlijke groene reclame – Groene claims

Vanaf september 2026 mag u alleen nog duurzame claims gebruiken die controleerbaar en onderbouwd zijn.

Wat merkt u hiervan?

- Claims als 'milieuvriendelijk' of 'eco' mogen alleen als u daarvoor bewijs hebt;
- Alleen officiële, goedgekeurde keurmerken zijn nog toegestaan;
- Als u duurzaamheidsvoordelen benoemt, moet u die kunnen staven met gegevens.

Wat kunt u nu al doen?

- Laat u goed informeren. De Q&A's van het Vakcentrum helpen u op weg;
- Begin met voorbereiden. Welke regels zijn voor u relevant?
- Houd verbouwingen en nieuwbouw goed in de gaten. Nieuwe eisen gelden vaak vanaf de vergunningsaanvraag;
- Wees kritisch op duurzaamheidsclaims. Controleer of uw communicatie nog klopt.

Deze Europese regels maken de markt toekomstbestendig, maar vragen ook wat van u als ondernemer. Door nú te starten met voorbereiden, voorkomt u straks vervelende verrassingen.

Tip: Kijk op www.vakcentrum.nl/q&aduurzaam.

Hier vindt u antwoorden op de meest gestelde vragen en blijft u altijd op de hoogte van de laatste ontwikkelingen.

Heeft u vragen of wilt u sparren over uw specifieke situatie? Neem contact op met het Vakcentrum. Wij helpen u graag verder.

Jaarverslag 2024

Voorwoord

Het gaat in de retail om veel dingen maar het belangrijkste blijft een positief resultaat. Resultaat dat in de hele Nederlandse detailhandel ook in 2024 onder druk bleef staan. We spraken vorig jaar over een ‘perfect storm’. Die is zeker niet gaan liggen. Integendeel. Geopolitieke ontwikkelingen wakkeren de onzekerheid aan en verhogen de kosten van het ondernemen.

Desondanks leverden onze leden als zelfstandig ondernemer iedere dag weer MEERwaarde voor hun omgeving. Zij zijn meer dan een verkooppunt. Ze dragen in tal van opzichten bij aan de leefbaarheid van buurt, wijk of dorp. Die extra resultaten zijn vaak niet meetbaar, niet in geld uit te drukken. Maar als winkels wegvallen zijn de gevolgen ingrijpend. Helaas hebben we dat ook in het afgelopen jaar moeten constateren. Mede als gevolg van overheidsmaatregelen (verkoopverbod tabak, accijnsverhogingen en veel prijsverschillen tussen ons land en de buurlanden) hebben diverse ondernemers besloten te stoppen met hun winkel.

Voor het Vakcentrum een extra prikkel om zich in te blijven zetten voor de zelfstandig winkeliers. Met de belangenbehartiging in Den Haag en Brussel, initiatieven die ontzorgen, concrete en praktische adviezen en diverse ledenvoordelen.

In het verslagjaar boekten we een aantal mooie resultaten zoals de nieuwe slimme aanpak van de wettelijke regelingen rond vertrouwenspersoon/klachtenfunctionaris/klokkenuidersregeling in één collectief meldpunt, opgericht in samenwerking met CNV en FNV via *mmm lekker werken*. Hiermee ontzorgen wij niet alleen onze leden en voorkomen we onnodige administratieve en financiële lasten. We bieden onze medewerkers ook een veilige plek voor het geval dat er relevante zaken gemeld moeten worden.

Met de ‘Vakcentrum Impact Monitor Duurzaamheid’ presenteerde het Vakcentrum in 2024, als een van de eerste brancheorganisaties, een handvat voor een adequate duurzaamheidsrapportage. Die is specifiek ontwikkeld voor zelfstandig winkeliers, om te voorkomen dat zij met talloze vragen overspoeld zouden worden door rapportageplichtige grote bedrijven. Daarnaast is direct na het verslagjaar gebleken dat onze lobby tegen de onnodige, extra administratieve en financiële lasten van de rapportage succesvol was. Het hele proces rond verplichte rapportage in 2025 is tijdelijk stil komen te liggen.

Dat wil overigens niet zeggen dat duurzaamheid niet hoog op de agenda staat van de winkeliers. U leest daarover meer in dit verslag over 2024. Het afgelopen jaar heeft ons geleerd dat je ook in zwaar weer met passie moet doorgaan. Het nemen van risico's en het omgaan of zelfs profiteren van onzekerheden is en blijft de kern van het ondernemerschap. Maar we kunnen niet uit het oog verliezen dat voor een steeds groter wordend deel van de ondernemers de grenzen van hun flexibiliteit in ondernemerschap zijn bereikt. Dit is deels het gevolg van politieke besluiten die helaas aan de MEERwaarde van het zelfstandig ondernemerschap voorbijgaan.

Het Vakcentrum heeft in 2024 een bijdrage mogen leveren aan een detailhandelsbrede visie op de ‘Retail in Transitie’ in een wereld die sterk verandert. Ook de klantverwachtingen veranderen en vergeet de noodzakelijke aanpassingen in de retail niet op het gebied van vergroening, digitalisering en de ontwikkeling van ‘skills’. Daar moeten wij allemaal een steentje aan bijdragen. Niet alleen met de private collega's maar ook met publieke partijen. Eind 2024 is gebleken dat die wil er is met het voornemen om daar samen aan te werken.

Maar er is veel meer gebeurd in 2024. Waar mogelijk helpt het Vakcentrum. Daar kunnen onze leden op rekenen. Alleen samen komen we verder.

Wij danken iedereen die zich ingespannen heeft om op te komen voor de belangen van de zelfstandig winkelier en wensen eenieder veel leesplezier. Het was ook in het verslagjaar de moeite waard om aangesloten te zijn bij het Vakcentrum!

Het Vakcentrum verbindt en ontzorgt, ook in 2025.

Bram (A.) P.J. de Jong
voorzitter

mr. Patricia E.H. Hoogstraaten RAE
directeur

Onder de aandacht van het nieuwe kabinet en kamerleden

Retail is cruciaal onderdeel van de Nederlandse economie

De retailsector speelt een essentiële rol in de Nederlandse economie en het dagelijks leven. Met bijna 900.000 werknemers en een omzet van €145 miljard draagt de sector aanzienlijk bij aan het BBP. Winkels en lokale ondernemers vormen de ruggengraat van steden, dorpen en wijken en hebben een belangrijke sociale functie. Dat benadrukten het Vakcentrum en collega-brancheorganisaties in een gezamenlijke brief aan de nieuwe premier Dick Schoof.

Tegelijkertijd bevindt de retail zich in een transitie die vraagt om een duidelijke landelijke visie. Brancheorganisaties roepen het kabinet op om een overkoepelend nationaal beleid te ontwikkelen, in lijn met de Europese Retail Transition Pathway. Dit moet de sector versterken, digitaliseren en verduurzamen. Daarnaast doen de organisaties 14 concrete suggesties voor een toekomstbestendige retailsector.

Belangrijke punten zijn:

- Meer waardering en ondersteuning voor lokaal ondernemerschap;
- Effectievere maatregelen tegen winkercriminaliteit;
- Een eerlijker Europees speelveld zonder extra nationale regels;
- Verlaging van werkgeverslasten en verhoging van het nettoloon.

Deze oproep is gericht aan de nieuwe premier en meerdere ministeries, met als doel een sterkere en toekomstbestendige retailsector.

EU presenteert visie op retail

In maart publiceerde de EU het rapport 'Transition pathway for Retail'. In dit rapport worden de belangrijke uitdagingen voor de Europese detailhandel weergegeven. Het Vakcentrum, heeft via de Europese koepel Eurocommerce aan dit rapport bijgedragen.

Om de bedrijfsvoering toekomstbestendig te houden moet zwaar worden geïnvesteerd in verduurzaming, digitalisering en talentontwikkeling. Dit rapport geeft niet alleen inzicht in die uitdagingen, maar is voor de EU ook een daadwerkelijke opstap om tot specifiek retailbeleid te komen. Daarmee is men in Europa dus een stap verder dan in Nederland.

Maatschappij moet mee investeren in retail

Onderzoeksbureau SEO onderzocht welke investeringen de retail moet doen om toekomstbestendig te blijven. Met dit onderzoek is een Nederlandse verdieping gegeven van de Europese publicatie The transition pathway for Retail. Opdrachtgever was de stichting 3XM waarvan het Vakcentrum een van de partners is.

Het SEO onderzoek maakt duidelijk dat brede investeringen in een toekomstbestendige retail essentieel zijn voor een leefbare samenleving. Uit het onderzoek blijkt dat Nederlandse retailers tussen 2025 en 2030 circa 11 miljard euro extra moeten investeren bovenop de reguliere investeringen. Deze extra investeringen zijn noodzakelijk vanwege de vereisten op het gebied van verduurzaming, digitalisering en talentontwikkeling.

In het verlengde van dit onderzoek pleit het Vakcentrum voor betere toegang tot financiering en subsidies voor retailondernemers, zonder dat de administratieve lasten te hoog worden. Bovendien moet de overheid de retailsector zien als een waardevolle partner in het ontwikkelen van beleid, met aandacht voor nationale én grensoverschrijdende regelgeving,

zodat er een gelijk speelveld ontstaat.

Met deze aanpak kan de retail haar cruciale rol als economische motor en sociale verbindende factor verder versterken en bijdragen aan een duurzame en leefbare samenleving.

Het onderzoek is onderdeel van het programma Retail in Transitie dat in 2024 is opgezet door diverse partijen waaronder het Vakcentrum. Kijk voor meer informatie op www.retailtransitie.nl. U vindt daar ook alle relevante subsidies.

Vakcentrumleden krijgen sterkere positie als huurder

In samenwerking met collega-brancheorganisaties heeft het Vakcentrum een alternatief voor het bekende ROZ-model huurovereenkomst opgesteld. De zogenoemde Huurdersvariant brengt meer evenwicht in de verhouding huurder- verhuurder. Zo zijn afspraken en verantwoordelijkheden beter beschreven. Het gaat daarbij over de indexering van de huur, maar ook over investeringen in duurzaamheid en bijkomende kosten.

De huurdersvariant werd op 30 januari in een speciale bijeenkomst in Nieuwspoor gepresenteerd en aangeboden aan de Tweede Kamerleden.

In deze variant is een aantal aanpassingen gedaan die meer rekening houden met de belangen van huurders, zoals:

- Een meer gedetailleerde omschrijving van het gehuurde om de huurder beter te beschermen;

- Aanpassing van de huurprijsindexering om extreme huurverhogingen te voorkomen, inclusief de introductie van een maximale indexering of staffel;
- Alternatieve regeling voor een eerlijker verdeling van servicekosten tussen huurder en verhuurder;
- Focus op samenwerking tussen huurder en verhuurder bij het bespreken en vastleggen van duurzaamheidsmaatregelen;
- Meer genuanceerde regels voor onderhoud, herstel en vernieuwing door de verhuurder.

De huurdersvariant is een mooi instrument om de discussie (op onderdelen) met de verhuurder aan te gaan. De huurder kan tijdens de discussie met de verhuurder stil staan bij juist die onderwerpen die voor hem of haar cruciaal zijn.

Lees meer op:

www.vakcentrum.nl/huurdersvariant

‘Den Haag, mag het ietsje minder zijn?’

Met het oog op de nieuwe samenstelling van de Tweede Kamer en in de aanloop naar het nieuwe kabinet werd een vervolg gegeven aan de sectorbrede actie: ‘Den Haag mag het ietsje minder?’ Zo werden de leden van de vaste Kamercommissie Economische Zaken en Klimaat in aanloop naar hun overleg nog eens gewezen op de noodzaak de regeldruk te verminderen. Met deze campagne roepen de

diverse brancheorganisaties uit de retail op om het ondernemerschap meer te waarderen door:

- Minder regels
- Minder belastingen
- Meer inzet op versterking van winkelgebieden
- Meer inzet op duurzaam ondernemerschap

Het Vakcentrum vroeg onder andere aandacht voor de territoriale leveringsbeperkingen en de controle op de biologische verordening door Skal Biocontrole.

3x geld verdiend:

Statiegeld Nederland doet belangrijke toezeggingen aan Vakcentrumleden

Met het oog op een groot aantal vragen en problemen rond statiegeld organiseerde het Vakcentrum een seminar waarin Statiegeld Nederland een aantal belangrijke toezeggingen deed.

Zo werd toegezegd dat tegen het einde van 2024 een nieuwe handling fee zou worden vastgesteld, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2024, om de toegenomen kosten beter te compenseren.

Aanvankelijk werden investeringen van voor 16 maart 2022 niet vergoed. Tijdens het seminar is toegezegd dat er een nacalculatie plaatsvindt, zodat (een deel van) de eerder gemaakte investeringen alsnog gecompenseerd wordt.

Statiegeld Nederland heeft begin 2025 aangegeven dat Statiegeld Nederland gedane én betaalde investeringen vervroegd kan uitbetalen, zoals door Vakcentrum was voorgesteld. Deze vergoedingen lopen via de commerciële organisaties.

Franchisenemers Netwerk Nederland Vakcentrum versterkt positie franchisenemers

Het Vakcentrum is een van de initiatiefnemers van het Franchisenemers Netwerk Nederland (FNN) en voert het secretariaat. Het FNN bereidt zich voor op de evaluatie van de wet Franchise. Deze evaluatie moet, volgens diezelfde wet, in 2025 plaatsvinden. Diverse onderdelen van de wet (van precontractueel tot beëindigen) worden door verschillende FNN-werkgroepen tegen het licht gehouden. Tijdens een drukbezochte bijeenkomst voor bestuurders van franchisenemersverenigingen in oktober deelden

vertegenwoordigers van de verschillende werkgroepen de eerste indrukken en verbetervoorstellen die zijn verzameld.

De bijeenkomst maakte duidelijk dat FNN inmiddels volop actief is. Of zoals een van de aanwezigen stelde: “we zijn van kennismaken inmiddels naar kennis delen.”

Winkeldieven bestelen ons allemaal

Het Vakcentrum voelde zich in 2024 genooddaakt om herhaaldelijk te benoemen dat winkeldiefstal leidt tot enorme schade voor de winkeliers. Het Vakcentrum riep daarbij op om winkeldiefstal niet te bagatelliseren. “Diefstal is hoe dan ook fout. Dat supermarkten het zelf in de hand werken door het aanbieden van zelfscan en het verlies ook makkelijk kunnen dragen – zoals het beeld dat door opiniemakers en (oud)politici wordt geschetst – is een drogreden. Supermarkten en andere winkels zijn zeker geen winstmachines waar het geld tegen de plinten opklost”.

Niet alleen de winkeliers lopen overigens schade op, zo stelde het Vakcentrum. “In feite steelt een winkeldief van iedereen. Door diefstal worden prijzen hoger, maar ook sociale activiteiten komen onder druk te staan doordat budgetten voor sponsoring kleiner worden”.

In dit licht blijft het Vakcentrum aandringen op het doen van aangifte. Zonder aangiftes wordt immers de totale omvang van het probleem onvoldoende duidelijk. Daarbij ziet het Vakcentrum ook te allen tijden een rol voor politie en justitie weggelegd.

Week van de veiligheid

De jaarlijkse Week van de Veiligheid stond dit jaar geheel in het teken van het omgaan met agressief gedrag. Agressief gedrag en zelfs geweld komt in toenemende mate voor in de winkels. Leden geven zelfs al aan dat in sommige winkels agressie en geweld een groter probleem zijn dan winkeldiefstal. Sinds corona lijken klanten een korter lontje te hebben gekregen.

Retail Veiligheidsoverleg

Het Vakcentrum is deelnemer aan het Retail Veiligheidsoverleg. In dit overleg wordt met diverse brancheorganisaties en vertegenwoordigers van het grootwinkelbedrijf met politie en het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (het CCV) overlegd over de aanpak van winkelcriminaliteit.

Vakcentrum Bedrijfsadvies steunt Blokker-franchisenemers

In 2024 ging Blokker failliet. Dat leidde, naast de sluiting van de eigen Blokker-filialen, tot problemen voor zo'n 45 Blokker-franchisenemers.

Vakcentrum en Vakcentrum Bedrijfsadvies stonden de Blokker-franchisenemers en hun vereniging bij in de afwikkeling van het faillissement van Blokker en de continuïteit van hun eigen bedrijfsvoering. Daar zijn zowel juridisch als bedrijfseconomisch adviseurs bij betrokken.

Om de zelfstandige positie van de franchisenemers nog eens te benadrukken ontwikkelde het Vakcentrum ook speciale posters met als boodschap dat de franchisenemers vooral hart voor hun klanten hebben. De consumenten pakten dat ook goed op. Op social media en in de winkels was er volop steun en sympathie voor de Blokker-franchisenemers.

In 2025 wordt deze steun voortgezet op weg naar nieuwe commerciële samenwerking.

Vakcentrum en lokale belangenbehartiging

Platform De Nieuwe Winkelstraat (DNWS) nadruk op kennis

Het Vakcentrum is een van de partijen achter DNWS en stelt kennis en capaciteit beschikbaar voor dit project.

DNWS

In 2024 lag bij Platform De Nieuwe Winkelstraat de nadruk op het vergaren en verspreiden van kennis. Zo was er een druk bezocht congres in Groningen. Daarnaast werden bijeenkomsten gehouden over onderwerp als de inzet van Artificial Intelligence en Zero emissie.

DNWS bracht ook het rapport 'de Moderne Agora' uit. Deze publicatie beschrijft hoe met een mix van functies, nieuwe energie en levendigheid kan worden gebracht in winkelgebieden.

Lokaal Retailbelang, Provinciaal en lokaal aan tafel

Namens het Vakcentrum en collega-brancheorganisaties ondersteunen de deskundigen van Lokaal Retailbelang ondernemers-collectieven in de contacten met lokale en provinciale overheden. In 2024 werkt onder andere geadviseerd over provinciaal beleid in Limburg, Friesland en Overijssel. Op lokaal niveau lopen de vraagstukken uiteen van parkeerbeleid in het centrum van Delft tot het al dan niet gewenst zijn van perifere ontwikkelingen in Zundert.

**lokaal
retail
belang**

Dag van de ondernemer: Europarlementariërs bezoeken Vakcentrumleden

De jaarlijkse dag van de Ondernemer bood ook in 2024 weer een uitsteken-de kans om politici uit Den Haag en Brussel kennis te laten maken met de praktijk van alledag. De werkbezoeken met Tweede Kamerleden en Europarlementariërs gaven inzicht in de uitwerking van Europees en landelijk beleid op de werkvloer.

De nadruk in de gesprekken lag op de administratieve lasten en met name het voorkomen daarvan. Dat is belangrijk bij Europese regelgeving, maar zeker ook bij de Nederlandse uitwerking van die Europese regels. Die uitwerking moet niet strenger zijn, dan in de Europese regels is aangegeven.

**TROTS OP JOUW
ONDERNEMERSCHAP!**

Betalingsverkeer: Dienstverlening verbeterd

We zien over 2024 enige verbetering van de dienstverlening van alle betrokken partijen. Ondernemers tonen zich minder ontevreden over de dienstverlening van de banken, al blijven antiwitwas-protocollen soms lastige obstakels. Deze protocollen leiden tot niet te verklaren uitvragen door banken bij ondernemer. Vanzelfsprekend blijven ook de kosten een bron van ergernis.

De vele contacten met Brink's en Geldmaat hebben bij beide partijen tot een betere service geleid. In enkele individuele gevallen heeft het Vakcentrum aanpassingen in de ophaalfrequentie van Brink's kunnen bewerkstelligen of kunnen bemiddelen in discussies. Het Vakcentrum heeft haar zorgen uitgesproken over het uitgesteld betalen: 'Buy now, pay later'. Dit uitgesteld betalen kan leiden tot een vergroting van de schuldenproblematiek.

Nieuwe CAO Levensmiddelenbedrijf biedt duidelijkheid voor langere termijn

In december 2024 werd met CNV een akkoord bereikt met betrekking tot een nieuwe cao.

Deze nieuwe cao geldt vanaf 2 juli 2024 tot 1 april 2026.

Zo wordt voor een langere termijn duidelijkheid geboden over de arbeidsvoorwaarden.

In het akkoord is voorzien in een looptijd van 1 juli tot 1 april 2026 met, in fases, een loonsverhoging van 6%. Met aanvullende afspraken over het actualiseren van de functiebeschrijvingen en het loongebouw is een start gemaakt.

In de loop van 2024 werd door het Vakcentrum al met de leden overlegd over mogelijke aanpassingen van de functiebeschrijvingen.

Leden kwamen niet alleen in Woerden bijeen maar sloten ook digitaal aan om de functiebeschrijvingen te bespreken. De verwachting is dat de discussie in 2025 wordt afgerond. Het moment van invoering moet dan ook bepaald worden.

Vakcentrum krijgt gelijk: Picnic en flitsbezorgers moeten CAO voor het Levensmiddelenbedrijf aanhouden

Picnic en (de voormalige flitsbezorgers) Getir en Gorillas zijn door de rechter in het ongelijk gesteld in hun strijd naar een eigen cao. Hoewel de e-commercebedrijven een ander bedrijfsmodel hebben dan stenen supermarkten, gaat het volgens de rechter om de activiteit die wordt uitgevoerd en dat is het verkopen van supermarktproducten aan consumenten. Daarom moeten e-commercebedrijven de CAO voor het Levensmiddelenbedrijf aanhouden. Zo besliste de rechtbank op 28 februari 2024.

De e-commercebedrijven die de zaak hadden aangespannen tegen Vakcentrum, CNV en FNV, zijn tegen de uitspraak in beroep gegaan.

In 2025 wordt de uitspraak van het Hof verwacht.

Op 1 mei 2024 verklaarde de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de cao voor het levensmiddelenbedrijf (2023 – 2024) alsnog 'algemeen verbindend'. Tot verbijstering van de betrokken werkgevers en werknemersorganisaties verleende de minister daarbij dispensatie aan Picnic. Het bezwaar tegen die dispensatie loopt nog.

Vakcentrumleden delen ervaringen met politici

Inclusief werkgeverschap:

Esther Rommel, gedeputeerde Noord- Holland, bracht een bezoek aan Masha Vos (AH Vos Haarlem).

Rondje retail voor Kamerlid:

Arend Kisteman (VVD kamerlid) bezocht De Spar in De Lutte van Martin Schreur, Jumbo Goor van Niek en Tijn Leussink en Landgoed Kaamps van Femke Nijland.

Problemen in de grensstreek:

De Overijsselse Commissaris van de Koning Andries Heidema en Erwin Hoogland, (gedeputeerde) ontvingen Bert-Jan Oldengarm (COOP Zwolle).

Overbodige regelgeving:

Tweede Kamerlid Henk Vermeer (BBB) sprak Gerrit en Ada Geels van Geels woonwarenhuis en Edwin en Astrid Holtrop (Plus Holtrop).

De Gouverneur op bezoek:

Emile Roemer, bezocht Jan en Jolien Verbeeten en Koen Verstegen van Plus Verbeeten.

Hoe pakt Europees beleid uit voor Nederlandse retailer:

Raquel Garcia Hermada, D66 Europarlementariër, werd door Paul Papo bijgepraat in de Jumbo in Drachten.

Biowinkels en biologische verordening:

CDA Europarlementariër, Ingeborg ter Laak liet zich bijpraten door Pieter Tent in de Biowinkel in Zoetermeer.

Nederlandse koppen op Europese regels:

Bert-Jan Ruissen (Europarlementariër SGP) werd ontvangen door Dick van den Hoven in zijn Plus in Wezep.

Steeds actueel

Vakcentrumleden ontvangen wekelijks een branchespecifieke digitale nieuwsbrief en iedere maand het VakcentrumNieuws. Daarnaast geeft het Vakcentrum nog drie vakbladen uit.

Gemengde Branche

gericht op koken, tafelen, wonen en cadeaus (4 uitgaven per jaar)

Lekkernijver

voor ondernemers in foodspecialiteiten (4 uitgaven per jaar)

Speelgoed en Hobby

voor de speelgoed-branche (5 uitgaven per jaar)

Vakcentrum Nieuws

maandelijks informatie-magazine voor leden en relaties

Positionering zelfstandig ondernemerschap

Het Vakcentrum stimuleert ondernemers in hun professionaliteit en positionering. Daarvoor organiseren we competities (zie pag. 13 in dit jaarverslag) en certificeren we ondernemers die zich onderscheiden in hun branche.

Super Supermarkt Keurmerk: Lokaal en maatschappelijk betrokken

Zelfstandige supermarktondernemers staan bekend om hun betrokkenheid. Ze kennen hun klanten persoonlijk en vinden het vanzelfsprekend om iets extra's te doen voor de buurt of wijk. Denk daarbij aan het sponsoren van lokale sportclubs, zorgen voor een veilige winkelomgeving, het bieden van faciliteiten voor mensen met beperkingen en het creëren van werkgelegenheid voor arbeidsgehandicapten.

Hun beleid ademt maatschappelijke betrokkenheid en sluit nauw aan op de drie hoofdlijnen uit de Retailtransitie. Het SSK keurmerk maakt dit onderscheidende ondernemerschap zichtbaar.

SSK supermarkten onderscheiden zich op zeven verschillende thema's, namelijk:

- Lokale betrokkenheid
- Onderscheidend assortiment
- Stimulerend personeelsbeleid
- Duurzame energie
- Bewuste afvalreductie
- Veilige omgeving
- Slimme logistiek

Certificering Foodspecialiteitenwinkels

De betere foodspecialiteitenwinkel is goed herkenbaar. Zij zijn erkend door de Certificering Foodspecialiteitenwinkel. Daar gaat een zware toetsing aan vooraf.

Onafhankelijke inspecteurs en professionele mystery shoppers toetsen:

- Winkeluitstraling
- Hygiëne en voedselveiligheid
- Klantgerichtheid
- Klanttevredenheid

Bij een voldoende oordeel op deze punten mag twee jaar lang het logo van de Certificering Foodspecialiteiten gevoerd worden.

Primeur mmm in vertrouwen

Eén loket voor meldingen ongewenst gedrag en misstanden

In de zomer van 2024 werd *mmm in vertrouwen* geïntroduceerd, een nieuw 'loket' voor meldingen over ongepast gedrag en misstanden bij zelfstandig retailondernemers. Het loket is opgezet door *mmm lekker werken* (powered by het Vakcentrum, CNV en FNV Handel).

Door gebruik te maken van *mmm in vertrouwen* voldoen zelfstandig ondernemers en franchisenemers in de retail op eenvoudige wijze aan de huidige en aankomende wetgeving als het gaat om ongewenst gedrag, misstanden en klachten van medewerkers.

De inzet van *mmm in vertrouwen* is voor de leden van het Vakcentrum voorsnog kosteloos.

Meer informatie:
vakcentrum.nl/mmminvertrouwen

mmm lekker werken

Het Vakcentrum werkt samen met CNV en FNV Handel aan duurzame inzetbaarheid van ondernemers en medewerkers. Daarvoor is het project *mmm lekker werken* opgezet.

De training Juridische Aspecten van het Personeelsbeleid en de training voor de Interne vertrouwenspersoon blijven onverminderd populair en worden door de deelnemers zeer goed gewaardeerd.

In 2024 is de website van www.mmmlekkerwerken.nl geheel vernieuwd waardoor het aanbod aan trainingen, workshops en andere tools voor ondernemers en werknemers makkelijker toegankelijk is. Bovendien is *mmm lekker werken* actiever op social media om ook de medewerkers te wijzen op de mogelijkheden van *mmm lekker werken*.

Pop up Banenwinkel

In Groningen werd in samenwerking met Inretail een tijdelijke pop-up Banenwinkel geopend. Via *mmm lekker werken* konden ook Vakcentrumleden in Groningen en omgeving hun vacatures op een andere wijze kenbaar maken.

Pensioenfondsen overstap nieuwe stelsel uitgesteld

Het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf (BPFL) besliste de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel met een jaar uit te stellen. Oorspronkelijk was de bedoeling om op 1 januari 2025 al over te stappen, dat is uitgesteld naar 1 januari 2026.

Zo heeft het BPFL een jaar langer de tijd om de overgang zorgvuldig voor te bereiden.

Het Vakcentrum heeft twee zetels in het bestuur van het pensioenfonds.

RI&E moet terug naar eenvoudig

Het Vakcentrum biedt haar leden sinds jaar en dag de mogelijkheid om de RI&E zelfstandig uit te voeren en de toetsing te laten verzorgen. Ook in 2024 zijn er weer verschillende trainingen verzorgd. Punt van aandacht is de verzorging van de toetsing. Waar in het verleden een kerndeskundige de toetsing kon doen, dient nu al snel een tweede of zelfs een derde kerndeskundige betrokken te worden bij de toetsing. Dit heeft gevolgen voor de kosten maar zeker ook voor de snelheid waarmee een toetsing kan worden geregeld.

Het Vakcentrum zet zich in om deze verzorging weer terug te laten draaien.

Uniek voor MKB-ondernemers

Vakcentrum Impact Monitor Duurzaamheid

Het Vakcentrum heeft voor haar leden een uniek nieuw instrument geïntroduceerd. Met de Vakcentrum Impact Monitor Duurzaamheid kunnen mkb-retailondernemers hun impact op milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur (ESG) in kaart brengen. Dit helpt ondernemers om duurzaamheidsinformatie gestructureerd te verzamelen en later te gebruiken in rapportages voor ketenpartners, financiers of klanten.

Met de monitor krijgt de ondernemer niet alleen overzicht, maar kan ook de resultaten van de duurzame initiatieven volgen. Dit maakt het mogelijk om de impact op mens, milieu en maatschappij helder te communiceren naar uw stakeholders.

Digitaal en vertrouwd

De Vakcentrum Impact Monitor Duurzaamheid is een digitale pdf waarmee de inspanningen en impact op milieu, maatschappij en governance (ESG) in kaart worden gebracht. De gebruiker slaat de gegevens op in de eigen en dus vertrouwde, digitale omgeving. Naast de Vakcentrum Impact Monitor Duurzaamheid komt het Vakcentrum ook met ondersteunende e-learnings, een uitgebreide Q&A en een speciale CO₂-rekentool met forse korting.

Wat is uw CO₂-voetafdruk?

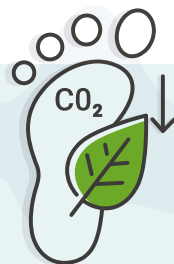
Steeds vaker krijgen organisaties van hun klanten de vraag om de CO₂-uitstoot van hun bedrijfsvoering te delen. En ook ketenpartners, financiers en andere stakeholders vragen steeds vaker naar de duurzaamheid van uw onderneming. Om aan die vraag te voldoen heeft het Vakcentrum gezocht naar een rekentool die enerzijds makkelijk is in gebruik en anderzijds aansluit op de diverse Europese standaarden voor duurzaamheidsrapportages.

De resultaten kunnen onder andere worden gebruikt voor de Vakcentrum

Impact Monitor Duurzaamheid of het monitoren van de resultaten voor de Race To Zero.

Handige ondersteuning

Het gebruik van de rekentool wordt ondersteund met een training. In het eerste deel van de training wordt, online, een uitleg gegeven van de rekentool. In een bijeenkomst, circa drie weken later, wordt de rekentool daadwerkelijk ingevuld onder begeleiding van een deskundige. Na deze sessie heeft u dus een compleet overzicht voor uw onderneming.

Roadmaps voor CO₂-reductie

In het voorjaar van 2025 presenteren we ook roadmaps voor CO₂-reductie. Aan de hand van een passend voorbeeld-bedrijf met de bijbehorende roadmap kunnen Vakcentrumleden in de loop van 2025 een plan maken om voor uw eigen winkel de CO₂-uitstoot te verminderen.

Huurder en verhuurder moeten samen verduurzamen

'Retail Inspiratiedocument Duurzaamheid' geeft tips en adviezen

Op dinsdag 11 juni 2024 werd op de vastgoed vakbeurs Provada het 'Retail Inspiratiedocument Duurzaamheid' gepresenteerd. In dit document hebben diverse brancheorganisaties, waaronder het Vakcentrum en organisaties van verhuurders beschreven welke stappen ondernomen kunnen worden om retailvastgoed te verduurzamen.

Het doel is dat huurders en verhuurders de verduurzaming samen versnellen. Men is immers afhankelijk van elkaar.

Meer informatie:
vakcentrum.nl/inspiratiedocument

'Ik ben Temi, uw robot'

Vakcentrumleden doen mee aan proef met robot

Voor welke activiteiten en hoe kunnen sociale robots het beste worden ingezet om de werkdruk van medewerkers te verminderen en de retail leuker en aantrekkelijker te maken om voor te werken? Het Vakcentrum was een van de mede-initiatiefnemers van een onderzoek naar de rol van robots. Er werd onderzoek gedaan bij 17 verschillende winkels naar de ervaringen van winkelmedewerkers met het gebruik van een sociale robot op de winkelvloer, waaronder winkels van Albert Heijn, Jumbo, PLUS, Etos en Blokker.

Voor klanten is een robot een leuke attractie. Ze vinden het ook leuk om de robot te gebruiken voor het beantwoorden van eenvoudige vragen of het wijzen naar een specifiek product.

Daartegenover staat dat de sociale robot nog betrekkelijk weinig kan. Voor een echt effectieve inzet is het nodig dat robots de klanten beter gaan begrijpen en beter te woord kunnen staan.

De robot gaat de medewerkers dan ook niet snel vervangen, denken de medewerkers uit de winkels in het onderzoek. Robots hebben nog

beperkte mogelijkheden en zijn veel meer een (leuke) aanvulling op de beleving in de winkel dan een directe bedreiging. En robots kunnen routinevragen en adviezen overnemen zodat medewerkers meer tijd hebben voor andere zaken.

Digitaal veilig en zeker Samen digitaal veilig

Veel ondernemers onderschatten nog de risico's en de impact van cybercrime. Vakcentrum is partner in het project Samen Digitaal Veilig. Via dit platform kunnen ondernemer gratis beschikken over een basis beveiligingsaanpak.

Met korting voorbereiden op Cyberbeveiligingswet

In 2025 wordt de cyberbeveiligingswet van kracht. Via Samen Digitaal Veilig kunnen ondernemers die volgens die wet extra maatregelen moeten nemen, zich daar op voorbereiden. Vakcentrumleden krijgen een flinke korting (50%) op de tools die hiervoor bij Samen Digitaal Veilig beschikbaar zijn.

Cyberverzekering voor ondernemers

Vakcentrum-verzekeringspartner Supergarant heeft in samenwerking met het Vakcentrum een speciale cyberverzekering ontwikkeld. De verzekering biedt uitgebreide bescherming tegen hacking, systeemintbraak, gegevensdiefstal en andere cyberaanvallen. Bij een incident kan de ondernemer rekenen op assistentie van ervaren security-professionals, juridische experts en forensische teams.

Inzet is het beperken van de schade en de onderneming snel en veilig weer operationeel krijgen. Ook de financiële schade is gedekt.

Op aandringen van het Vakcentrum kunnen ook franchisenemers deze verzekering afsluiten. Zij worden door veel andere maatschappijen uitgesloten. Vanzelfsprekend krijgen Vakcentrumleden een korting op deze polis.

CBS opgeroepen tot andere uitleg inflatiecijfers

In perspublicaties en politieke uitspraken over inflatie en prijsstijgingen werd het beeld geschilderd dat supermarkten steeds duurder worden. De inflatie wordt echter mede aangejaagd door de accijnzen op dranken en tabak (dat door supermarkten niet meer mag worden verkocht).

Het Vakcentrum heeft dan ook overleg gevoerd met het CBS over de wijze waarop de inflatiecijfers worden gepresenteerd. Ook in persberichten heeft het Vakcentrum gewezen op de zeer beperkte marges in de retail en met name supermarkten.

Helaas kan het CBS als gevolg van Europese regelgeving de presentatie van de cijfers niet zo maar wijzigen. We zien gelukkig wel dat veel media inmiddels begrijpen hoe de cijfers worden berekend, waardoor de berichten genuanceerder worden.

De winnaars van 2024

Nationale Competities Foodspecialiteiten

Tijdens het jaarlijkse feestelijke Branche-Event Foodspecialiteiten van Vakcentrum Foodspecialiteiten, zijn op maandagavond 3 juni 2024 de winnaars van de Nationale Competities 2024 bekendgemaakt.

De winnaars zijn:

- Nederlands Beste Kaasspecialzaak:
Renkema Kaas uit Amersfoort
- Nederlands Beste Foodspecialist Buitenlandse Kaas:
't Kaasplateau Rhoon uit Rhoon
- Nederlands Beste Foodspecialist Charcuterie:
Het Oude Zuivelhuis uit Haarlem

Onderscheidend ondernemen

De finalisten werden beoordeeld op hun visie op het vak en de branche, de eigen aanpak daarin, het ondernemings- en winkelmanagement, het personeelsbeleid, hygiëne en netheid en de performance van de winkel. Daarnaast beoordeelde een mystery shopper het aanbod, de winkel en de klantervaring.

Vakcentrumlid Balthazar Kookwinkel Nederlandse inzending in internationale strijd

Balthazar Kookwinkel van Irma Thierig en Julia Daalder werd verkozen tot de Nederlandse inzending voor de internationale verkiezing voor de Global Innovation Award 2024-2025.

Deze verkiezing wordt in Nederland georganiseerd door het vakblad Gemengde Branche. Nederland scoort overigens goed tijdens deze competitie. In de afgelopen 20 jaar werden negen onderscheidingen binnengehaald.

Inmiddels is bekend dat ook Balthazar Kookwinkel benoemd is tot Global Honoree.

Flinke groei voor Super Supermarkt Keurmerk

Het aantal supermarkten met het Super Supermarkt Keurmerk nam in 2024 fors toe tot bijna 300. In veel gevallen is het halen van het SSK gekoppeld aan nieuw- of verbouw waardoor de winkels aanmerkelijk duurzamer worden.

Ook besloten enkele multifranchisers om het keurmerk voor alle vestigingen aan te vragen. Zo maken zij duidelijk waar de onderneming als geheel voor staat, een duurzame en maatschappelijk betrokken bedrijfsvoering.

De reacties op de social media uitingen (met name Facebook) maken duidelijk hoe zeer de klanten de lokale en duurzame activiteiten van de ondernemers waarderen. Klanten blijken regelmatig trots op de 'eigen' supermarkt.

Vakbeurs Foodspecialiteiten, meer diversiteit meer bezoek

Met de inbreng van de vakbeurs en vakwedstrijden voor slagers, de Slavakto, was de Vakbeurs Foodspecialiteiten dit jaar groter en diverser dan ooit tevoren. Dat vertaalde zich ook in een bezoekersrecord. De beurs trok meer dan 7.500 bezoekers.

Met het Nederlands Nationaal Kaaskeurconours, de noviteitenwedstrijd en de slagersvakwedstrijden was de beurs niet alleen inspirerend maar ook een impuls voor de professionaliteit in de versbranches. Vanzelfsprekend was ook het Vakcentrum zelf prominent aanwezig op de beurs om in gesprek te gaan met leden en belangstellenden.

De Vakbeurs Foodspecialiteiten 2025 wordt gehouden op 29 en 30 september 2025.

Verkoopverbod tabak vanaf 1 juli 2024

Gevolgen meer dan ingrijpend

Op 1 juli ging het verkoopverbod tabak daadwerkelijk in. Zoals voorspeld zijn de gevolgen ingrijpend, met name voor de kleinere supermarkten. Duidelijk wordt dat het verkoopverbod een grote invloed heeft op de bedrijfsvoering en zeker leidt tot het wegvallen van

winkels. Dat heeft direct invloed op de leefbaarheid in buurten, wijken en dorpen. Met het verdwijnen van de supermarkt vallen vaak ook tal van andere diensten weg en verslechtert het klimaat voor de andere winkels in de buurt. Dit traject wordt nog eens versterkt door de hoge accijnzen.

Met name in de grensregio's, maar helaas steeds vaker ook ver daarbuiten, zijn de effecten goed merkbaar.

De lobby op dit punt wordt in 2025 voortgezet.

ATR onderschrijft bezwaren Vakcentrumleden

Door Skal ingerichte Certificeringsplicht biologische producten onwerkbaar en kostbaar

De certificeringsplicht voor 'biologische' producten opgezet door Skal als uitwerking van EU-regelgeving, levert voor winkeliers grote regeldruk op en is nauwelijks na te leven. Bovendien kunnen de strenge regels tot disproportioneel hoge nalevingskosten leiden. Dat schreef de Adviescommissie Toetsing Regeldruk in 2024 in haar advies aan de minister van Landbouw Natuurbeheer en Voedselkwaliteit.

De ATR onderschrijft daarmee het signaal van het Vakcentrum dat sommige ondernemers overwegen om te stoppen met de verkoop van gecertificeerde biologische producten. Bovendien werken de stringente regels het gebruik van meer verpakkingsafval – zoals plastics – in de hand.

Mede naar aanleiding van dit onderzoek gaat de minister van Economische Zaken het mandaat van de ATR verruimen zodat ook Europese regelgeving vroegtijdig beoordeeld kan worden. Een voorstel daartoe is begin 2025 door de Tweede Kamer aangenomen.

De effecten op de Skal controle worden in 2025 verder onderzocht.

Het Vakcentrum laat zich horen

Overheden bieden regelmatig de gelegenheid om te reageren op wets- en beleidsvoorstellen. Het Vakcentrum maakt daar vanzelfsprekend gebruik van. Daarbij maken wij ook vaak gebruik van input van de leden. Zo werd in 2024 onder andere gereageerd op:

- Het voorstel voor de 'Voluntary Small Medium Enterprise – European Sustainability Reporting Standard'.
- Het wetsvoorstel klokkenluiders over het anoniem melden van misstanden
- Fit for Future Opinion on labelling of organic products,
- De ontwerp-subsidieregeling Duurzame Mobiliteit mkb
- De voorgenomen Beleidsregel Warenwet allergenenetikettering
- De opzet voor Sectorale Ontwikkelpaden en SLIM-Scholingssubsidie
- Het concept Implementatiebesluit richtlijn duurzaamheidsrapportering
- Wet(svoorstel) internationaal verantwoord ondernemen|(CSDDD)

‘Inkoopmuren’ op Haagse en Europese agenda’s

Mede op aandringen van het Vakcentrum heeft toenmalig minister van Economische Zaken en Klimaat Adriaansens in Brussel een voorstel ingediend om de territoriale leveringsbeperkingen te verbieden. Terwijl consumenten overal in Europa vrij kunnen kopen, ook via het internet, kunnen fabrikanten en distributeurs nog ‘inkoopmuren’ in stand houden.

Het verbieden van de territoriale leveringsbeperkingen kan tot aanmerkelijke prijsdalingen voor winkelier en consument leiden. Het Vakcentrum pleit dan ook al jaren voor een uitbreiding van het verbod op de zogenoemde geo-blocking zodat dit ook gaat gelden voor business-to-business transacties.

Algemene ledenvergadering

Op 23 april werd de Algemene Ledenvergadering gehouden in Fort Wierickerschans in Bodegraven. Tijdens de ALV werden de het jaarverslag, de financiële verantwoording en de begroting van het Vakcentrum goedgekeurd. Het Jaarverslag over 2023 is te lezen op de website van het Vakcentrum: www.vakcentrum.nl/jaarverslag.

Natuurlijk was er tijdens de ALV aandacht voor de zware omstandigheden in de retail: “De detailhandel zit in zwaar weer. Ons verdienmodel staat onder druk, omzetten dalen en kosten, zoals huur en energie, blijven maar stijgen. Het is een tijd van grote onzekerheid, maar hopelijk ook van kansen voor vernieuwing en groei. Zelfstandig retailers moeten daarbij in ieder geval hun eigen MEERwaarde duidelijk maken”, zo stelde Vakcentrum voorzitter Bram de Jong bij de opening van de Algemene ledenvergadering van het Vakcentrum.

Retailondernemers moeten zich ook wapenen tegen cybercriminaliteit zo was de boodschap van Daniel Verlaan (Tech-journalist bij RTL). Aan de hand van schokkende voorbeelden wees hij op de diverse digitale kwetsbaarheden.

Dag van het Vakcentrum Zomereditie

De Dag van het Vakcentrum kende in 2024 twee edities. In april was de bijeenkomst voor de leden. In juni werd naast de leden ook een groot aantal externe relaties ontvangen.

Het thema van de bijeenkomst ‘Ruimte voor Rendement: Ondernemerschap in een Uitdagende Tijd’ werd ingevuld door Vakcentrum-directeur Patricia Hoogstraaten. “Het is noodzakelijk dat ondernemers meer ruimte krijgen om te kunnen floreren, vooral in een tijd waarin ze worden geconfronteerd met uitdagingen als de nasleep van de coronapandemie, geopolitieke spanningen en aanhoudende inflatie. De detailhandel ziet de netto marges teruglopen tot rond de 1%, wat investeringen in medewerkersvaardigheden, innovatie en duurzaamheid bemoeilijkt”.

Neuromarketeer Tim Zuidgeest gaf inzicht in de rol van hersenwetenschap bij het ontwikkelen van overtuigende winkels, verleidelijke advertenties en breinvriendelijke websites.

Vakcentrum Bedrijfsadvies

Naast de bedrijfsjuridische en bedrijfseconomische adviezen voor individuele ondernemers, ondersteunde Vakcentrum Bedrijfsadvies ook ondernemerscollectieven.

De krapte op de arbeidsmarkt was een thema dat veelvuldig terugkwam in de individuele adviesaanvragen met betrekking tot personeelsbeleid.

Helaas moesten er ook procedures gevoerd worden. Dit werd uitbesteed aan VC Advocatuur.

Benoeming bestuursleden

Hoofdbestuur

Als lid van het Hoofdbestuur werden benoemd:

- Peter Bolleman (Spar Bolleman, Philippine)
- René Peek (PLUS Peek, Tilburg)
- Bas Rechtuyt (PLUS Rechtuyt, Schoonhoven)
- Henk Strootman (Albert Heijn Strootman, Klundert)

Froukje Mulder (Jumbo Froukje Sloot, Stadskanaal) en Han Pasch (Pasch Cooking, dining, living, Venlo) werden herbenoemd.

Het Hoofdbestuur nam, met dank voor de inzet, afscheid van

- Arnold Both
- Roger Kleijnen
- Twan van Meel

Branchebestuur foodspecialiteitenwinkels

In het branchebestuur werden benoemd:

- Jolanda Blankendaal (Kaas van Daan en Meer, Alkmaar)
- René Kuurman (Alexanderhoeve, Utrecht)

Nieuwe website

In het eerste kwartaal van 2024 opende het Vakcentrum de nieuwe website. Helderder, toegankelijker en sneller, waren de uitgangspunten bij de ontwikkeling. Er is meer ruimte voor nieuws en actualiteiten en achtergrondinformatie is makkelijker te vinden. Ook worden tools ontsloten zoals de toegang tot de Persoonlijke ontwikkelingsbudgetten.

Inmiddels kunnen de leden ook beschikken over informatie die exclusief voor hen is bestemd, zoals modelcontracten, loontabellen. Deze zijn te vinden op het besloten deel van de website.

Hoofdbestuur

(* Lid Dagelijks Bestuur)

Bram (A.) P. J. de Jong* (voorzitter)

Frits Alma

Arnold C. Both

Irene Halferkamp

Annie Harmsen

Roger V.J.N. Kleijnen

Hans Koelemij

Twan van Meel

Froukje Mulder

Han H.F. Pasch*

Pieter Tent

Johannes Vasse

mr. Patricia E.H. Hoogstraaten RAE*
(directeur)

drs. Theo P.M. Urselmann

Bestuur branche Biologische Speciaalzaken en Stichting Varena

Pieter Tent (voorzitter)

Henkjan Wissink

Jeroen Zentveld

Bram (A.) P. J. de Jong

Rick Brantenaar (manager Food
Speciaalzaken Vakcentrum)

Bestuur branche foodspecialiteiten en Stichting Foodspecialiteiten (SFN)

Hans Koelemij (voorzitter)

Bram (A.) P. J. de Jong

Inge Overeem

Astrid Willems

Jolanda Blankendaal

Edwin Schreff

Rene Kuurman

Rick Brantenaar (manager Food
Speciaalzaken Vakcentrum)

Bestuursleden of medewerkers van het Vakcentrum hebben ook zitting in:

- Forum Detailistenverenigingen
- Stichting Ontwikkeling en Voorlichting Detailhandel
- Stichting Vakcentrum Food Consult Bedrijfsadvies
- Stichting Super Supermarkt Keurmerk (SSK)
- Raad van Advies SSK
- Stichting Sociaal Fonds Levensmiddelenbedrijf
- Stichting 3XM
- Bedrijfstakingpensioenfondsen voor het Levensmiddelenbedrijf
- BPFL – Pensioencommissie / werkgroep Communicatie
- Georganiseerd Overleg Levensmiddelen
- CAO-onderhandelingsdelegatie
- Adviescommissie Arbeidsvoorwaarden
- CAO Nalevingsinstrument (CNI)
- Vereniging van Postale- en Bancaire Retailers (VVP)
- Franchisenemers Netwerk Nederland (FNN)
- Stuurgroep Retailagenda
- Stichting De Nieuwe Winkelstraat
- Lokaal Retailbelang
- Stichting tot beheer en exploitatie van de e-learning 'Allergenen en -Warenkennis'

Centraal Bureau Levensmiddelenhandel

- (Dagelijks) Bestuur
- Stuurgroep Medewerkers en Veiligheid
- Projectgroep Voedselveiligheid en Certificering
- Werkgroep Duurzaamheid
- Stuurgroep CAO Winkels

Koninklijke Vereniging MKB-Nederland

- Hoofdbestuur
- Algemene Ledenvergadering MKB-Nederland (ALV)
- Nationale Winkelraad (NWR)
- Platform Retail Nederland
- Platform Retail Europa
- Regio Platform
- Strategische Beleidscommissie Vestigingsklimaat Europa en internationaal ondernemen
- Strategische Beleidscommissie Klimaat Energie Circulair
- Strategische Beleidscommissie Ondernemersdynamiek
- Strategische Beleidscommissie Ruimtelijk Inrichting, wonen, mobiliteit en -infrastructuur
- Commissie Ondernemerschapsbeleid
- Commissie Milieu, Energie en Verduurzaming
- Commissie Consumentenvraagstukken
- Commissie Arbeidsverhoudingen Branches
- Directeurenoverleg branches
- Commissie Auteursrecht
- Commissie Sociale Zekerheid
- Commissie Ruimtelijke Ordening
- Commissie Administratieve lasten en regeldruk
- Werkgroep Accijnzen
- Commissie Europees MKB-beleid
- Werkgroep Huurrecht

Sociaal Economische Raad (SER)
Commissie Consumenten
Aangelegenheden (SER CCA)

Stichting Detailhandelsfonds

EuroCommerce
Bestuur en ALV
SME Interest Group
SME Envoy – DG GROW

Voor het actuele overzicht zie:
www.vakcentrum.nl/bestuur

Dit jaarverslag ligt ter goedkeuring voor op de Algemene Ledenvergadering van het Vakcentrum op 13 mei 2025.

Haalt u het maximale uit uw Vakcentrumlidmaatschap?

Belangenbehartiging

Lokaal, regionaal, nationaal en Europees

Advies

Vakcentrum Bedrijfsadvies

Bedrijfsjuridisch advies

Bedrijfseconomisch advies

Franchise advies

Diensten

mmm lekker werken

Toolkit personeelswerving

Vakcentrum ZorgPortaal

Risico-Inventarisatie en Evaluatie (RI&E)

Interne en externe vertrouwenspersoon

Huurdersvariant ROZ modelhuurovereenkomst

Huurbemiddeling

Lokale ondersteuning:
De Nieuwe Winkelstraat en Lokaal Retailbelang

Vakcentrum Impact Monitor Duurzaamheid

CO2-Rekentool

Subsidies en regelingen

Duurzaam. Energie. Besparen. (DEB)

Duurzame retail van de toekomst

Samen Digitaal Veilig

Winkeldieven betalen (vergoeding bij winkeldiefstal)

Waarschuwingsregister Detailhandel

Kennis en inspiratie

Super Supermarkt Keurmerk

Certificering Foodspecialiteitenwinkels

De ZO²Z competitie voor supermarktondernemers

Nationale Competities voor foodspecialiteitenwinkels

De Global Innovation Award voor non-food specialzaken

Retailagenda

Retail Insiders

Shopping Tomorrow

Vakcentrum Expertise Dossiers

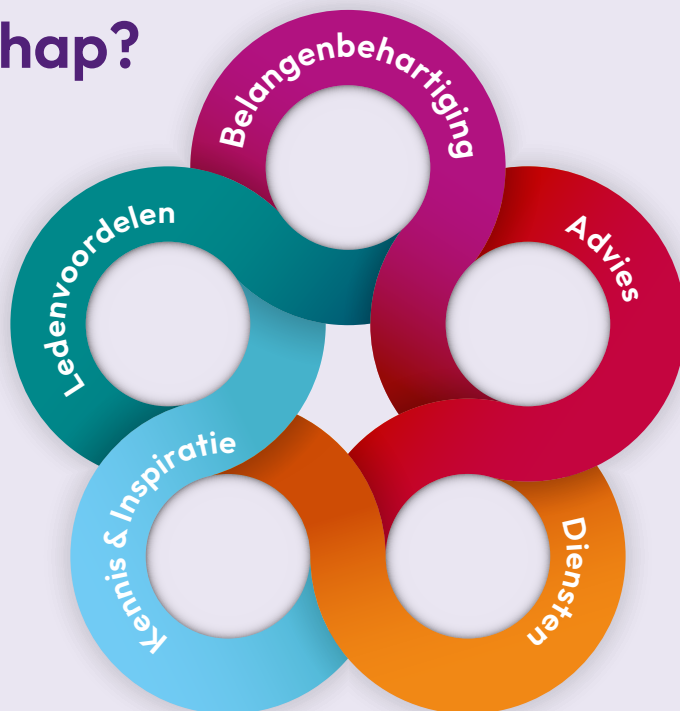
Opleidingen en (online) trainingen

Ledenbijeekkomsten

Gratis toegang non-food vakbeurzen

Vakbeurs Foodspecialiteiten

Vakcentrum ledeninformatie

Ledenvoordeel

Artikelbeveiliging

Betaalterminals en kaartacceptatie

Bedrijfshulpverlening BHV

Goedkoper tanken of laden

Voordelig muziek afspelen

Vakcentrum Energiecollectief

Duurzaam energie besparen

Veilig inloggen met eHerkenning

Digitale HACCP-registratie

Hygiënecode

Cyberverzekering

Klantentevredenheidsonderzoek

Lederverlichting

Medewerkerstevredenheidsonderzoek

Voldoet u aan de AVG-verplichtingen?

Salarisservice op maat

Verzekeringen

Online groeien? Vakcentrum helpt bouwen

vakcentrum.nl/expertise

Scan de QR-code
voor meer informatie

Accepteer makkelijk en snel transacties met de betaaloplossingen van Worldline

Worldline heeft onlangs twee nieuwe betaalterminals gelanceerd in Nederland: de **Axiom DX8000 Portable Flex** en de **Axiom RX5000 Pinpad**. Deze innovatieve terminals bieden ondernemers flexibele en gebruiksvriendelijke betalingsoplossingen, geschikt voor zowel mobiel gebruik als integratie met kassasystemen. Met ondersteuning voor diverse betaalmethoden en robuuste beveiliging zijn ze ideaal voor de moderne retail- en horecamarkt.

DX8000 Portable Flex

- **Draagbaarheid:** Ideaal voor mobiel gebruik, geschikt voor verschillende omgevingen zoals evenementen en markten.
- **Ruime keuze aan betaalmethoden:** Klanten kunnen vrijwel alle gangbare debet- en creditcards gebruiken of hun smart devices met digital wallets zoals **Apple Pay** of **Google Pay**.
- **Premium connectiviteit:** Nieuwe geavanceerde technologie voor maximale connectiviteit via 4G, Wi-Fi of met een Ethernet verbinding.
- **Een batterij die lang meegaat:** De krachtige batterij zorgt voor een extra lange gebruiksduur van de terminal.

Perfect voor: Winkels, restaurants en elk bedrijf dat onderweg is.

RX5000 Pinpad

- **Integratie met kassasystemen:** Eenvoudig te koppelen aan bestaande kassa-oplossingen.
- **Ruime keuze aan betaalmethoden:** Klanten kunnen betalen met vrijwel alle gangbare debet- en creditcards, cadeaukaart, mobiele betaalmethoden en e-wallets zoals **Apple Pay** en **Google Pay**.
- **Hoge beveiliging:** Voldoet aan strenge beveiligingsnormen voor veilige betalingen.
- **Compact en robuust:** Duurzaam ontwerp dat geschikt is voor intensief gebruik in commerciële omgevingen.

Ideaal voor: Vaste verkooppunten op zoek naar een betrouwbare en efficiënte Pinpad-oplossing.

Waarom kiezen voor Worldline?

Bij Worldline zijn we toegewijd aan het leveren van geavanceerde technologie die betaalprocessen vereenvoudigen en de klanttevredenheid verhoogt. Kies voor een betaaloplossing die jouw bedrijf laten groeien.

€20 additionele korting
voor leden van het Vakcentrum

Bestel nu & transformeer jouw betaalervaring!

Heb je nog vragen of wil je graag weten welke terminal het beste past in jouw situatie? Ons supportteam staat klaar om je te helpen de beste oplossing voor jouw bedrijf te vinden.

Voor meer informatie kun je ons bellen op **+31 (0)88 765 7010** of mailen naar **sales-netherlands@worldline.com**

Europese levensmiddelenretail zoekt groei in uitdagende markt

De levensmiddelenverkoop in Europa groeide in 2024 voor het eerst sinds 2020 weer in reële termen (dus gecorrigeerd voor inflatie). De omzet steeg met 2,4 procent, net iets boven het inflatieniveau van 2,3 procent. Toch was 2024 een lastig jaar voor Europese supermarkten en andere levensmiddelenwinkels.

Consumenten bleven voorzichtig met hun uitgaven, mede door aanhoudende economische druk. Discountformules en huismerken bleven terrein winnen, zij het minder snel dan in 2023. Een kwart van de consumenten stapte over naar duurdere producten, terwijl een even grote groep juist goedkopere keuzes maakte. Daarmee kwam er een zekere balans na twee jaar van sterke prijsgerichtheid.

Deze en andere inzichten staan in het rapport *The State of Grocery Retail 2025: Europe*, een gezamenlijke uitgave van adviesbureau McKinsey & Company en brancheorganisatie EuroCommerce. Het rapport is gebaseerd op gesprekken met CEO's van vier grote supermarktketens, een enquête onder ruim 30 Europese topbestuurders, en een consumentenonderzoek in 13 landen, met meer dan 14.000 respondenten.

Blik op de toekomst

Hoewel de volumegroei in 2025 en de jaren daarna naar verwachting laag blijft, zijn er in sommige markten tekenen van herstel. Supermarkten richten zich steeds meer op het benutten van gerichte groeikansen en het voorbereiden op toekomstige ontwikkelingen. Ondanks de blijvende druk op kosten en marges zijn veel CEO's iets optimistischer dan een jaar geleden.

Belangrijke trends voor 2025 zijn:

- **Huismerkontwikkeling**
Huismerken wonnen in 2024 opnieuw marktaandeel. 84 procent van de consumenten geeft aan ook bij stijgende koopkracht huismerken te blijven kopen. Steeds meer retailers positioneren hun eigen merken niet alleen als goedkoper, maar ook als kwalitatief en onderscheidend alternatief voor A-merken.
- **Gezondere voeding**
De vraag naar gezonde en functionele voeding groeit, vooral onder Generatie Z. Van deze jonge groep zegt 45 procent meer te willen letten op gezonde voeding, en zij vormen bovendien de snelst groeiende groep kopers.
- **Personalisatie als standaard**
Meer dan de helft van de consumenten zegt eerder terug te keren naar een winkel na een gepersonaliseerde ervaring. Slimme personalisatie – steeds vaker mogelijk dankzij kunstmatige intelligentie – kan leiden tot 4 tot 6 procent extra omzet en klantbehoud.

Succesfactoren van groeikampioenen

Ter gelegenheid van het vijfjarig bestaan van het rapport is er een analyse opgenomen van de best presterende retailers van de afgelopen jaren. Daaruit blijkt dat 'groeikampioenen' vijf keer sneller omzet per vierkante meter realiseren dan andere winkels.

Vooral discounters scoorden goed (41 procent groeikampioenen), tegenover 28 procent van de super- en hypermarkten.

Factoren die het succes het meest bepaalden:

- **Hoog aandeel huismerken**
(2,8 keer meer kans op groei)
- **Aangename winkelervaring**
(2,4 keer)
- **Uitstekende productkwaliteit**
(1,6 keer)
- **Lage prijzen**
(1,5 keer)

Strategie voor 2025

Daniel Läubli, wereldwijd hoofd Levensmiddelenretail bij McKinsey, zegt hierover:

“Het volume groeit weer en sommige consumenten zijn bereid om op kwaliteit te upgraden. Tegelijkertijd blijft de kostendruk groot. Voor 2025 zien we vier strategische prioriteiten: focus op gerichte groeikansen, verhoog de efficiëntie, speel in op de consument van de toekomst, en benut AI als waardeversneller.”

Vraag Nu Onze Gratis Catalogus Aan!

Ontdek ons uitgebreide assortiment beveiligingslabels. Vraag vandaag nog de catalogus aan via nl-info@checkpt.com of scan de QR code en profiteer van exclusieve Vakcentrum ledenkorting!

Heeft u specifieke vragen? Neem dan contact met ons op:

Checkpoint Systems

088 - 008 2555 | nl-info@checkpt.com

Welke ondernemer heeft de beste foodspecialiteitenwinkel van Nederland?

Na een uitgebreide voorselectie gaat de jury binnenkort op pad in hun zoektocht naar de beste foodspecialiteitenwinkel van Nederland. Voor deze competitie hebben zich enkele tientallen ondernemers met een foodspecialiteitenwinkel aangemeld. Naast de landelijke titel 'Nederlands Beste Foodspecialiteitenwinkel' wordt ook gestreden om de titels: 'Nederlands Beste Foodspecialist Kaas van de Boer' en 'Nederlands Beste Foodspecialist Noten'. Na een eerste jureringsronde zijn nu de titelkandidaten bekend. Op 2 juni worden de winnaars bekend gemaakt tijdens het Branche-Event Foodspecialiteiten.

NEDERLANDS BESTE FOODSPECIALITEITENWINKEL COMPETITIE 2025

De vijf kandidaten voor de titel **Nederlands Beste Foodspecialiteitenwinkel** zijn (op alfabetische volgorde van plaatsnaam):

- Mercado Don Emilio - Assen
- Gastrovino Vaneker - Enschede
- Hof van Heusden - Heusden
- KAASBoutique - Hoogvliet Rotterdam
- Palet van Smaken - Terneuzen

De drie ondernemers die meedingen naar de titel **Nederlands Beste Foodspecialist Kaas van de Boer** zijn (op alfabetische volgorde van plaatsnaam):

- Zuivelhoeve Maasstraat - Amsterdam
- Kaasboer Niek - Schoorl
- De Veursche Kaasboetiek - Voorschoten

De drie kanshebbers op de titel **Nederlands Beste Foodspecialist Noten** zijn (op alfabetische volgorde van plaatsnaam):

- Kaas van Daan en meer - Alkmaar
- KAASBoutique - Hoogvliet Rotterdam
- Notenbar - Utrecht

Prijsuitreiking 2 juni 2025

De winnaars van de Nationale Competities worden bekend gemaakt tijdens het Branche-Event Foodspecialiteiten op maandag 2 juni 2025 in de ReeHorst te Ede.

Het Branche-Event Foodspecialiteiten is de jaarlijkse inspiratie-bijeenkomst voor ondernemers met een foodspecialiteitenwinkel.

Presentatie onderzoeksrapport foodspeciaal-zaken op 2 juni

Wat zijn de trends en toekomst-mogelijkheden voor foodspeciaal-zaken zoals kaasspecialzaken, biologische specialzaken, slagerijen of viswinkels?

Om deze vragen te beantwoorden, hebben het Vakcentrum, de Koninklijke Nederlandse Slagers (KNS) en de Vereniging van Nederlandse Visspecialisten (VNV) SEO Economisch Onderzoek gevraagd een breed benchmarkonderzoek uit te voeren.

De eerste fase van dit onderzoek – een enquête onder leden van de brancheorganisaties – kende onder de Vakcentrumleden een opvallend hoge respons. Op dit moment worden de gegevens geanalyseerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), dat hiervoor gebruikmaakt van hun microdatabestanden.

De volgende stap is het toetsen van de eerste bevindingen tijdens 'ronde tafelgesprekken' met ondernemers, experts en vertegenwoordigers uit de branche.

Presentatie op maandag 2 juni

Op maandag 2 juni wordt het onderzoeksrapport gepresenteerd tijdens een congresmiddag in Ede (voorafgaand aan het Branche-Event Foodspecialiteiten). Daar gaan onderzoekers en ondernemers in gesprek over de eerste conclusies én verkennen samen welke beleidsopties bijdragen aan een sterke toekomst voor onze sector.

Meer informatie en aanmelden:
www.vakcentrum/foodcongres

Graskaas eerder dan verwacht in de winkels Graskaasseizoen start op 24 mei

Kaasliefhebbers mogen er op rekenen dat de graskaas dit jaar al vanaf 24 mei beschikbaar is. Dat maakt de graskaascommissie, bestaande uit kaasproducenten, kaasboeren en kaashandelaren bekend. Daarmee start het graskaasseizoen zo'n drie weken eerder dan de commissie oorspronkelijk inschatte. Het mooie en droge voorjaar maakt dat de koeien eerder dan verwacht de wei in kunnen en dus eerder vers gras eten. Dat verse gras is bepalend voor de smaak en unieke eigenschappen van graskaas.

De melk van koeien die het voorjaarsgras eten bevat zachte onverzadigde omegavetten. Dat maakt dat de kaas die van deze melk wordt gemaakt een zachte, smeuïge structuur heeft. Graskaas heeft ook een frisse smaak, anders dan kaas die van 'stalmelk' is gemaakt.

Feestelijke start graskaasseizoen

De feestelijke start van het graskaasseizoen is op 24 mei, tijdens de Nationale graskaasdag in Woerden.

Naar verwachting is de graskaas dit jaar tot en met augustus beschikbaar.

Retail Transformeert **Dinsdag 13 mei**
Dag van het Vakcentrum

 Duurzaam ondernemen Talentontwikkeling Digitalisering & AI

Larissa Staal & Tom de Vries Luc Ardies Matthijs Akkenaar & Hans Kazan

Meld u nu aan.
www.vakcentrum.nl/dagvanhetvakcentrum

Agenda

12-05-2025:

Start training Juridische Aspecten
Personeelsbeleid

13-05-2025:

Dag van het Vakcentrum

14-05-2025:

Start training interne
vertrouwenspersoon

02-06-2025:

Presentatie benchmark
Foodspecialiteiten

02-06-2025:

Branche-Event Foodspecialiteiten

vakcentrum.nl/agenda

Kantoor Vakcentrum gesloten

Wij wijzen u erop dat het kantoor op 5 mei (Bevrijdingsdag)
13 mei 's middags, 30 mei (Hemelvaartsdag) en vrijdag 31 mei is gesloten.

Vakcentrum feliciteert...

Eric Voss en **Andrea Voss** met
het 60 jarig bestaan van Voss -
Koken Tafelgerei en Cadeaus in
Santpoort.

Jacob Ruyter en **Gerda Ruyter-de
Jong** met de heropening van Jumbo
Ruyter in Leeuwarden op 26 maart.

Coop **Edwin Versluis** met de
heropening als Plus Versluis Voorst
op 26 maart.

Marc de Bont en **Elles Blom** met de
heropening van Jumbo Oostkapelle
op 27 maart.

Henny en Saskia Osterholt met de
heropening van Jamin Zoetermeer
op 29 maart.

Robin de Goede en **Mariska Bruin**
met de heropening van Albert Heijn
Alkmaar op 1 april.

Christ-Jan en **Kara van Bedaf** met
de heropening van Gewoon Coop van
Bedaf in Achtmaal op 2 april.

Vincent Bajic met de opening van
Kaatje Jans Kaatsheuvel op 3 april.

Coop **Marco** en **Stien van de
Goorbergh** met de opening als Boon's
Dagmarkt in Wernhout op 9 april.

Coop **Frans Versteeg** met de
heropening als Plus Versteeg in Arkel
op 9 april.

Andries en **Marinda Bakker** met de
opening van Waerds Groningen
op 11 april.

Remon de Kreijl en **Wilmar van
Bruggen** met de heropening van Etos
R&W Carnisse in Barendrecht
op 14 april.

Coop **Rob Rehorst** met de heropening
als Plus Rehorst in Nieuwveen op 15
april.

CoopCompact **Fanny** en
Bas Schrauwen met de opening als
De Buurtsuper in Kruisland
op 16 april.

Coop **Harjan, Mia en Marvin
Koolhof** met de heropening als
Boon's Dagmarkt Pesse op 16 april.

Eric Kooistra met de opening van
Jumbo Kooistra Sneek Tinga op 16
april.

Coop **Robert Post** met de opening
als Plus Post Herveld op 16 april.

Sipke van Schoonhoven en
Carl van Dam met de heropening
van SaamWen Nootweg in
Loosdrecht op 19 april.

Lennard Wieringa als nieuwe
eigenaar van Zuivelhoeve Zwolle
Centrum per 28 april.

Certificering SSK

- Albert Heijn Horst
- Jumbo Larenweg, Hilversum
- Jumbo Roemer, Heemskerk
- Jumbo Stephensonlaan, Hilversum
- PLUS De Gors, Purmerend
- PLUS Te Kulve, Nieuwerkerk aan den IJssel
- PLUS Rechtuyt, Schoonhoven
- PLUS Van Wijlen, Oudheusden

Het Vakcentrum is de onafhankelijke
belangenbehartiger en bewezen partner
van zelfstandige detaillisten in food,
non-food, fast moving consumer goods
en franchisenemers.

info@vakcentrum.nl
www.vakcentrum.nl

Nummer 5, 41ste jaargang
Redactie Blekerijlaan 1
3447 GR Woerden
T (0348) 41 97 71
Druk MediaCenter, Rotterdam

